

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Har den fysiska miljön ett inflytande på våldsbrott?

- En fallstudie av Kungsgatan, Föreningsgatan och Drottninggatan

Jannike Tingsmark

Självständigt arbete • 30 hp

Landscape Architecture - master's programme

Alnarp 2016

Har den fysiska miljön ett inflytande på våldsbrott? – En fallstudie av Kungsgatan, Föreningsgatan och Drottninggatan

Does the built environment have an impact on violent crime?
– A case study of Kungsgatan, Föreningsgatan and Drottninggatan

Jannike Tingsmark

Handledare: Caroline Hägerhäll, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Examinator: Maria Kylin, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Master Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0775

Program: Landscape Architecture - master's programme

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2016

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Våldsbrott, Fysisk miljö, Environmental Criminology, Malmö, Rörsjöstaden, Oordning, Vegetation, Belysning, Kontroll, Översiktlighet

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

Detta masterarbete fokuserar på forskningsfältet Environmental Criminology som är en kombination av miljöpsykologi och kriminologi. Ämnet har syftet att försöka förstå brottsmönster genom att studera de fysiska miljöer brott förekommer i och hur de kan påverka människors beteende (Wortley & Mazerolle, 2008).

Detta ämne kändes aktuellt med tanke på mitt intresse för relationen mellan människan och den byggda miljön. Samt att det dagligen går att läsa i tidningar om våldsbrott som har skett på offentliga platser i Malmö. Därmed blev syftet med detta arbete att undersöka ifall den fysiska miljön har ett inflytande på mängden våldsbrott.

För att få en förståelse för vilka faktorer i den fysiska miljön som kan ha ett inflytande på mängden våldsbrott började arbetet med en litteraturstudie. Teorin presenteras under sex rubriker; kontroll, översiktighet, oordning, service, vegetation och belysning.

Därefter analyserades statistik över våldsbrott i Malmö från höstmånaderna mellan åren 2013-2015. Analysen utfördes via en GIS-analys för att få en förståelse över vilka gator som är brottsbelastade. Utifrån resultatet av brottsanalysen valdes Kungsgatan, Föreningsgatan och Drottninggatan som arbetets studieområden. Platsbesök och observationer pågick under november månad, där människorna och teorins identifierade faktorer studerades.

Arbetets resultat visar att Kungsgatan med 17 våldsbrott samt Föreningsgatan med tio våldsbrott har goda förutsättningar i den fysiska miljön. Medan Drottninggatan med två våldsbrott har sämre förutsättningar. Slutsatsen är att teorins förutsägelse om den fysiska miljöns inflytande på våldsbrott inte sammanfaller med arbetets resultat.

Abstract

This master's thesis focuses on the research field of Environmental Criminology, which is a combination of environmental psychology and criminology. The subject has the objective to try to understand crime patterns by studying the physical environments of crime scenes and how they can affect human behavior (Wortley and Mazerolle, 2008).

This topic seemed relevant, given my interest in the relationship between man and the built environment. Also the fact that every day you can read in the newspapers about the violent crimes that have occurred in public places in Malmö. Because of that, the aim of this thesis is to investigate if the physical environment has an influence on the amount of violent crime.

To get an understanding of the factors in the physical environment that may have an influence on the amount of violent crime, the work began with a literature study. The theory is presented under six headings; control, overview, disorder, service, vegetation and lighting.

Then the statistics on violent crimes in Malmö during the autumn months from the year 2013-2015 were analyzed. The analysis was performed through a GIS analysis to gain an understanding of which streets has the most occurrence of violent crime. Based on the results of the crime analysis, Kungsgatan, Föreningsgatan and Drottninggatan were selected as areas of study. After that, site

visits and observations took place during the month of November, where the people and the theory's identified factors were studied.

The results showed that Kungsgatan with 17 violent crimes and Föreningsgatan with 10 violent crime had both good conditions in the physical environment. While Drottninggatan with 2 violent crimes had unfavorable conditions. This thesis conclusion is that the theoretical prediction of the physical environment influence does not coincide with the results.

Förord

Jag vill tacka alla som har funnits där för mig under arbetets gång.

Tack Caroline Hägerhäll för all vägledning och stöd.

Tack Cecilia & Lars Tingsmark som har varit stora stöd och fått höra på allt mitt gnäll. Men vad är föräldrar till för?

Tack alla vänner som får mig att skratta!

Tack Malmö för att du visar nya och intressanta sidor varje dag!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION.....	8
Ämnesvalet	9
Mål	9
Frågeställningar	9
Avgränsningar	9
Bakgrund.....	10
Begreppslista	11
METOD	12
Litteraturstudien.....	13
GIS-analysen	13
Valet av fokusområde.....	14
Platsbesök.....	15
TEORI	16
Kontroll	17
Översiktlighet.....	20
Oordning.....	22
Service.....	23
Vegetation	25
Belysning.....	26
BROTTSSTATISTIKEN & RÖRSJÖSTADEN	27
Brottnalysen i ett helhetsperspektiv över Malmö.....	28

Rörsjöstaden	30
Kungsgatan.....	32
Drottninggatan.....	33
Föreningsgatan.....	34
PLATSBESÖK.....	35
Kontroll.....	36
Översiktlighet	38
Rörelsemönster.....	40
Oordning	42
Service	44
Vegetation.....	46
Belysning	48
ANALYS & DISKUSSION	49
Sammanfattning av analysen.....	55
Diskussion och reflektion	57
Slutsats	60
REFERENSLISTA	62
BILAGOR.....	67
BILAGA 1.....	68
BILAGA 2.....	70
BILAGA 3.....	76

INTRODUKTION

I detta kapitel presenteras arbetets utgångspunkter. Hur ämnet valdes ut, arbetets mål, frågeställningar, avgränsningar och bakgrund redogörs.

Ämnesvalet

När jag läste min kandidat med inriktning stadsbyggnad, stadsutveckling och planering på Malmö Högskola, fanns det ett fokus på den sociala problematiken i samhället. Dock var det sällan i relation till den fysiska miljön.

Senare under åren i Alnarp, har miljöpsykologi blivit en intressant upptäckt. När masteruppsatsen närmade sig blev valet självklart, att fokusera inom ämnet miljöpsykologi. Men forskningsfältet är brett och under idéstadiet kom jag över *Environmental Criminology*. Detta ämne är blandning av miljöpsykologi och kriminologi med syftet att förstå brottsmönster genom att studera de fysiska miljöer brott förekommer i och hur de kan påverka människors beteende (Wortley & Mazerolle, 2008).

Samtidigt vid denna upptäckt av ämnet, gick det att läsa dagligen i sociala medier och tidningar om brott på olika platser i Malmö. Därmed tycker jag att det hade varit intressant att studera brottsbelastade gator i Malmö och se ifall det går att göra en koppling mellan teorin och praktiken. Vanliga skildringar av brottsplatser är mörka gränder eller folktomma parker som ger förbrytare möjlighet att utföra brott utan att bli påkommen. Men stämmer dessa skildringar överens med Malmö? Var sker brott? Och finns det speciella miljöer som har ett inflytande på våldsbrott?

Mål

Målen för detta arbete är:

- Få en förståelse för vilka faktorer i den fysiska miljön som kan ha ett inflytande på mängden våldsbrott
- Analysera Malmös statistik över våldsbrott via en GIS-analys.
- Studera och jämföra den fysiska miljön och människorna på tre gator med olika antal våldsbrott i Rörsjöstaden, Malmö. Därefter se ifall det går att göra en koppling mellan teorin och situationen i Rörsjöstaden.

Frågeställningar

Under arbetets gång har dessa frågeställningar använts som vägledning:

- Har den fysiska miljön ett inflytande på mängden våldsbrott?
- Finns det speciella faktorer i den fysiska miljön som bidrar till en ökad mängd av våldsbrott?
- Går dessa faktorer att koppla till situationen i Rörsjöstaden?

Avgränsningar

Arbetet fokuserar på att studera den fysiska miljön och människorna på tre gator med olika antal våldsbrott. Därmed är litteraturstudien baserad på teorier och tidigare forskning angående den fysiska miljöns inflytande på våldsbrott. Statistiken för GIS-

analysen är fokuserad på höstmånaderna från 2013 till 2015 för att vara relevant till platsbesökens årstid. Gatorna Kungsgatan (17 brott), Föreningsgatan (10 brott) Drottninggatan (2 brott) i delområdet Rörsjöstaden observerades under november månad år 2015.

Bakgrund

Varför ett brott sker är en kombination av motivation samt omständigheter som möjliggör brottshandlingar (Clarke, 2008). Omständigheter kan vara faktorer i den fysiska miljön som kan påverka en individs beteende. Teoretiker menar på att det finns vissa platser som är mer utsatta för brott på grund av dess fysiska miljö och arrangemang. Det kan omfatta allt från byggnaders arkitektur till vägar (Jacobs, 1961; Newman, 1972; Brantingham & Brantingham, 2008).

Traditionella brottsförebyggande åtgärder i den fysiska miljön innebär införande av fler säkerhetsvakter, övervakningskameror eller stängsel på en plats. Under senare år har däremot en ny inriktning formats som istället fokuserar på hur faktorer i den fysiska miljön kan påverka individens beteende och minska mängden brott på en plats. Defensible space, Situational crime prevention och Crime Prevention Throgh Environmental Design (CPTED) är **några** teorier som fokuserar på detta (Crowe, 2000; Clarke, 2008; Cozens, 2008;)

Dessa teorier ger riktlinjer för brottsförebyggande åtgärder med avsikt att avskräcka förbrytare genom att förändra de omständigheter i den fysiska miljön som möjliggör att brott sker. Vissa forskare är dock kritiska till dessa riktlinjer och menar att brott endast går att förebygga genom arbete med de psykologiska orsakerna, till exempel problematiska uppväxter. Förebygga brott på detta sätt ger endast fördelar i ett längre perspektiv (Clarke, 2008). Dock styrker Clarke (2008) att alla anledningar till varför ett brott sker behöver inte bekämpas för att anses som vara fullständigt lyckat. En avgörande förändring på en plats som minskar möjligheten till brott kan räcka.

Vad som ligger till nära hands är forskning om den fysiska miljöns inflytande på upplevd otrygghet och rädsla för brott. Denna aspekt har fått mycket större utrymme, både inom global och svensk forskning (Shaffer & Anderson, 1985; Nasar & Fisher, 1993; Listerborn, 2002)

Begreppslista

Brottsattraherande plats

En brottsattraherande plats är ett område som har ett rykte om sig att ha hög kriminalitet. Genom ett sådant rykte kan brottslingar få intrycket av att detta är en lämpliga plats att utföra brott utan att bli påkommen. Vanliga exempel är tomma parkeringsplatser eller nedgångna fastigheter (Brantingham & Brantingham, 2008).

Brottsgenererande plats

Brottsgenererande plats kan vara en välbesökt punkt i staden som ger stora strömmar av människor och ökar chansen för brott. Denna typ av plats förknippas vanligtvis inte med brottsliga incidenter, till exempel shoppingcentrum och evenemangsarenor (Brantingham & Brantingham, 2008).

Kontroll

En aktion där en individ eller grupp tar sig an, använder eller har en äganderätt över en plats (Francis, 1989).

Social kontroll

När en grupp av individer skapar en överenskommelse över normer för en plats och uppnår detta genom att tillsammans reglera och övervaka platsen samt människorna (Clarke, 1997)

Territorialitet

En individ eller grupp visar ett upplevt ägandeskap av en fysisk plats. Detta kan utges i form av beteende, regler eller markeringar (Taylor et al, 1981; Bell et al, 2001)

Våldsbrott

En brottskategori som omfattar fysisk samt psykisk våld. De brott som innefattar denna kategori är misshandel, mord, dråp, våldtäkt och rån (Polisen, 2015).

METOD

I detta kapitel presenteras studiens arbetsgång och metoder.

Litteraturstudien

Efter att ha gått igenom ett flertal idéer valdes ämnet med den engelska benämningen Environmental Criminology som fokus för detta arbete. Under litteraturstudien valdes arbetes inriktning och resultatet blev att studera den fysiska miljön på offentliga platser där våldsbrott har skett. Under litteraturstudien användes databaserna Google Scholar och Primo för letandet av forskningsartiklar. För sökandet av teorier inom ämnet besöktes Malmö Högskolas bibliotek och Sveriges Lantbruksuniversitets bibliotek i Alnarp. Sökorden som användes var Environmental Criminology, crime prevention, CPTED (crime prevention through environmental design), violent crime i kombinationer med built environment, natural surveillance, social control, vegetation, light. Många av sökorden var på engelska eftersom forskningen framförallt har skett i USA och England.

Utifrån litteraturstudien identifierades ett flertal faktorer med ett inflytande på mängden brott, som var återkommande i brottsteorierna och forskningsstudierna.

För att få en överblick av vilka faktorer som var mest belysta sammanställdes en tabell över vilka forskare och teoretiker som nämnde vilken faktor (se bilaga 1). Kategorierna blev naturlig övervakning, folkliv, service, oordning, bostadsområde med flerfamiljshus, god översikt, social kontroll, territorialitet, vegetation, belysning och tydliga gränser mellan privat och offentligt.

I början av arbetet var tanken att fokusera endast på de faktorer som existerar i den fysiska miljön med ett inflytande på våldsbrott. Dock under sammanställningen av teorin framkom tydliga mönster; många av faktorerna överlappar eller samspelar med varandra. Till exempel:

- God sikt är en viktig egenskap för en naturlig övervakning
- Ett brett serviceutbud bidrar till ett ökat folkliv och därmed ökar den naturliga övervakningen

Ett annat mönster är hur ett områdes sociala problematik kan visas via en fysisk faktor. Till exempel:

- Oordning kan vara ett tecken för brist på social kontroll.

Under teorins gång beskrivs detta samspel och överlappande mer utvecklat, dock blev vissa av faktorerna sammanslagna och finns under en gemensam rubrik. I slutändan redovisas teorin och analysen under dessa rubriker: kontroll, översiktighet, oordning, service, vegetation och belysning.

GIS-analysen

För att förstå var brotten sker i Malmö användes programmet ArcMap 10 för att kunna göra en GIS-analys. Grundkarta över Malmö och alla gatunamn är material från Malmö stads kartavdelning. Polismyndigheten Region Syd kontaktades för att få tag i brottsstatistik över Malmö tätort. Statistiken bestod från

början av ett Excel-dokument över alla våldsbrott som hade skett i Malmö mellan september 2013- november 2015. I dokumentet fanns beskrivningar av våldsbrottet, gatunamn var brottet hade skett, tidpunkt samt inskrivningsdatum. I arbetets början var tanken att ha exakta koordinater för brottsplatserna och visualisera detta via en punktkarta. Men på grund av sekretesskäl fick denna typ av information inte lämnas ut. Därefter påbörjades bearbetning av statistikens rådata.

Under bearbetningen av statistiken fick vissa brott raderas på grund av irrelevant information för detta arbete. De brott som raderades var:

- Alla brott som beskrevs ha skett inomhus
- Alla brott där varken utomhus eller inomhus var utskrivet.
- Alla brott som inte hade ett gatunamn. Vid vissa brott fanns endast ett område i Malmö skrivet, till exempel Rosengård eller Bellevue.
- Alla brott som inte hade skett under tidsperioden september 2013-november 2015.

I bilaga 2 visas sammanfattningen av statistiken.

Den slutgiltiga kartan (se figur 1 på sidan 29) visar åtta olika brottskategorier; 0 brott, 1-3 våldsbrott, 4-6 våldsbrott, 7-9 våldsbrott, 10-12 våldsbrott, 13-15 våldsbrott, 16-18 våldsbrott och 19-21 våldsbrott. Alla brottskategorier har en nyans från grått (0 våldsbrott) till mörkrött (19-21 våldsbrott), för att visa tydligt vilken gata som är mer eller mindre brottsbelastad. Eftersom endast

gatunamnen och inte exakta adresser tilldelades går det inte att veta exakt vilka platser som har flest brott. Därmed blev många av de långa gatorna, som går genom flera delområden, mörkröda.

Valet av fokusområde

Brottsanalyskartan (figur 1) visar flera brottsbelastade platser som hade varit intressanta att observera. Många av dessa platser är centrala torg, kollektivtrafiksnoder och andra välbesökta platser i staden. Andra brottsbelastade gator är de gator som sträcker sig över ett flertal delområden samt befinner sig i de lägre socio-ekonomiska delarna av Malmö.

Varför dessa centrala noder eller lägre socio-ekonomiska områden är brottsbelastade kan ha flera förklaringar, till exempel platser med många individer ökar chansen att våldsbrott uppstår eller området har en social problematik. Därmed valdes tre gator i ett område med samma socio-ekonomiska förutsättningar, istället för att studera utspridda brottsbelastade gator i staden med olika socio-ekonomiska förutsättningar. De tre gatorna som valdes ut var Kungsgatan, Föreningsgatan och Drottninggatan. Varför dessa gator valdes ut beror på att trots samma förutsättningar är gatorna olika på många sätt. De har olika utformning och funktioner samt de tre gatorna hamnade under tre olika brottskategorier. Kungsgatan hade 17 våldsbrott, Föreningsgatan hade 10 våldsbrott och Drottninggatan hade 2 våldsbrott under brottsstatistikens utvalda tidsperiod.

Dessutom har de samma längd samt är kortare jämfört med många av de andra gatorna i brottsanalysen. Många av de andra gatorna med hög brottslighet sträcker sig över ett flertal delområden, vilket gör det svårt att veta var platsbesöken skulle fokusera på. Dessa tre utvalda gator börjar och slutar princip i samma delområden, vilket gör att gatorna har samma förutsättningar och en jämförelse mellan gatornas fysiska miljöer underlättas.

Platsbesök

Sammanlagt blev det åtta platsbesök fördelat på de tre gatorna under novembermånad. Varje besök var cirka 1 timme långt och skedde under förmiddagar, lunchtid, eftermiddagar och kvällar. Besöken spreds ut på flera tidpunkter för att få en förståelse för människornas rörelsemönster på de tre gatorna.

Under platsbesöken användes ett protokoll format utifrån litteraturstudien för att användas som ett hjälpmedel (se bilaga 3). Fotografier togs, anteckningar och observationer skrevs ned under platsbesöken.

TEORI

I detta kapitel presenteras teorin och forskningen angående den fysiska miljöns inflytande på våldsbrott. Litteraturstudien är uppdelad utifrån de olika faktorerna; kontroll, översiktlighet, oordning, service, vegetation och belysning. Många av faktorerna överlappar och samspelar med varandra.

Kontroll

En av de faktorer som har störst inflytande på våldsbrott är möjligheten för utövande av kontroll över en plats. Kontroll i detta kapitel har två olika inriktningar; social kontroll som innebär att boende eller andra verksamma i ett område känner ett ansvar för platsen och inte tillåter brott (Jacobs, 1961; Kelling & Wilson., 1982; Taylor *et al*, 1984; Sampson *et al.*, 1997; Crowe, 2000;). Den andra är den fysiska miljöns uppmuntran till utövande av kontroll eller signalerar territorialitet och ägandeskap (Newman, 1976; Brower *et al.*, 1983; Taylor, 1988; Newman, 1996; Clarke, 1997; Cozens, 2002; Crowe, 2000; Cozens, 2008; Reynald, 2011)

I boken *Den Amerikanska storstadens liv och förfall* påpekar Jacobs (1961) på ett flertal faktorer som påverkar mängden brott och tryggheten i ett område. En av de brottsförebyggande faktorerna är vikten av individernas utövande av social kontroll.

När Jane Jacobs var verksam, fanns det en tydlig utveckling av städerna som sker än idag; städerna sprids ut och densiteten av invånare blir lägre. Detta ansåg Jacobs (1961) vara ett hot mot stadens områden och dess säkerhet. Eftersom när städerna blir allt mer utglesade, isoleras invånarna från varandra och anonymiteten ökar. Därmed ökar möjlighet för brott att ske, eftersom det är boende och verksamma som skapar ett områdes oskrivna regler och ifall dessa individer inte känner en gemenskap förloras den sociala kontrollen. Enligt Jacobs (1961) är det bästa scenariot när ett område i storstaden har liknande mentalitet som i en småstadsort. Där människor känner varandra, observerar, pratar

och delar information. När ett område har denna småstadsmentalitet skapas ett nätverk, gemenskapen ökar och individerna ser efter varandra och området.

I nutid finns ett flertal initiativ där målet är att uppmuntra denna typ av mentalitet. Ett exempel är försäkringsbolaget Länsförsäkringar som har projektet "Grannar mot brott", där syftet är att skapa ett grannskap med omsorg för varandra (Länsförsäkringar, 2015). Detta har främst fått ett genomslag i villaområden. I vissa bostadsområden med flerfamiljshus har det däremot införts bovärdar. Bovärdar verkar som en mellanhand mellan de boende och fastighetsförvaltarna genom att vidarebefordra tankar och idéer från de boende. Syftet med bovärdarna är att minska anonymiteten samt öka känslan av delaktighet och tillhörighet i området (BRÅ, 2000).

Tidigare forskningsstudier har även påvisat att kontroll över en plats kan ske, utan invånarnas inblandning, via den fysiska miljön. Genom att implementera symboliska eller fysiska hinder kan möjligheterna till brott elimineras genom att göra det svårare för förbrytarna eller ge ett intryck av att de träder in på privat egendom. Vanliga exempel är att införa entréer, staket eller skyltar. Möjligheten att inte bli påkommen spelar en viktig roll när förbrytare väljer att utföra en brottshandling. Ifall ett område uppfattas som privat har detta en avskräckande effekt (Brower *et al.*, 1983; Clarke, 1997; Cozens, 2002; Crowe, 2000; Newman, 1996).

År 1976 publicerade Oscar Newman Defensible space teorin som spann vidare på Jane Jacobs koncept av social kontroll. Defensible space innebär att den fysiska utformningen möjliggör för boende att utöva en kontroll. När individer har kontroll över gemensamma ytor, uppmuntras ett ansvarstagande gentemot området och en territorialitet uppstår (Newman, 1976). När territorialitet existerar i ett bostadsområde har det ett reducerat inflytande på mängden våldsbrott (Taylor *et al*, 1984).

Defensible space baserades på Newmans besök i de bostadsprojekt som utgick efter Le Corbusiers arkitekturprincip. Där lägenheter, soprum och tvätttrum fanns i höghusen och gårdarna skulle vara rymliga och gröna platser för fritidsaktiviteter. Resultatet blev ett misslyckande där boende inte spenderade någon tid på gårdarna. Inga naturliga mötesplatser skapades utomhus och ingen tog ett ansvar för dessa ytor. Bostadsgårdarna blev ödsliga och med tiden blev oövervakade brottshandlingar vanligare (Newman, 1996).

Något Newman upptäckte i dessa bostadsområden var kontrasten mellan de gemensamma och privata ytorna. Lägenheterna var prydliga och rena då boende hade en kontroll över den privata ytan medan bostadsgårdarna var i oordning och anonyma utan ägandeskap. Utifrån detta förstod Newman vikten av individens behov för kontroll och territorialitet för att göra en plats säker (Newman, 1976; Newman, 1996). Territorialitet uppstår när en individ eller grupp har ett ägandeskap och kontroll av platsen. När detta sker läggs normer för platsen och beteende inom den, av ägarna. Hur och när territorialitet sker beror på vilken typ av plats

det är. Ifall platsen delas av många individer är det svårt för individen att känna en kontroll och ett ägandeskap av platsen (Taylor, 1988). Detta är vad som hände med de bostadsområdena Newman besökte. När allt för många boende delade på de gemensamma ytor, blev det svårare för den enskilda individen att känna en tillhörighet till platsen. Därmed försvann viljan att utöva kontroll och en territorialitet uppstod aldrig (Newman, 1976; Newman, 1996).

Som nämndes ovan var lägenheterna prydliga eftersom när en individ har kontroll över en yta, finns det en tendens att vilja göra platsen till sin egen och ge en personlig prägel. Genom att göra detta skapas en tydlig territoriell markering som signalerar ägandeskap. Det har bevisats i forskning att när ett bostadsområde är sammanhållet och boende känner ett ansvar för sin omgivning går det att finna tydliga territoriella markeringar. Till exempel de boende tar hand om sina trädgårdar och omgivningen. I artikeln *Territorial cognitions and social climate in urban neighborhoods* spekulerar forskarna att när ett bostadsområde är sammanhållet har boende lättare för att lägga märke till främlingar och brott reduceras. Dessutom genom att bostadsområden har tydliga territoriella markeringar signaleras ägandeskap och detta har en avskräckande effekt på förbrytare (Taylor *et al*, 1981).

Exempel på Defensible space-åtgärder

Ett sätt att tillämpa Defensible space är att skapa zoner i bostadsområdets gemensamma ytor på ett sätt som ger boende en uppfattning om en förlängning av deras privata yta. Ett exempel kan vara en bostadsgård som används av få boende. Detta skapar en medvetenhet hos de boende att endast ett fåtal ansvarar och övervakar denna yta. Som i sin tur kan uppmuntra en territorialitet av de boende (Newman, 1976). Denna teori bekräftades av Newman själv år 1980. Forskningsresultatet påvisade att antalet hushåll samt byggnadernas storlek i ett bostadsområde har ett inflytande på användandet av de gemensamma ytorna, den sociala interaktionen mellan boende samt känslan av kontroll över de gemensamma ytorna (Newman, 1996).

Ju färre individer som delar gemensamma ytor, desto lättare är det för de boende att känna ett ägandeskap. När ett ägandeskap uppstår ökar viljan att ta hand om ytan. Men för att detta ska ske måste det finnas en koppling och tillgänglighet till ytan, till exempel att byggnaderna och den fysiska miljön är utformad på ett sätt som skapar en naturlig övervakning (Newman, 1976). Detta går jag mer in på djupet under rubriken Översiktlighet.

Under sina verksamma år utförde Newman ett flertal bostadsprojekt där Defensible space principen applicerades. Ett projekt var bostadsområdet Five Oaks i Dayton, Ohio. Five Oaks var ett 1,3 km² stort rutnätsmönstrat bostadsområde med hög kriminalitet och tungt trafikerade gator. Genomförandeplanen var

att stänga ner trettiofem gator och dela in bostadsområdet i tio delområden. Varje delområde fick en ingång som skulle symbolisera en entré till en privat sfär. Syftet med dessa åtgärder var att skapa intimare grannskap samt öka interaktionen mellan invånarna. Resultatet visade bland annat att våldsbrotten halverades (Newman, 1996).

Översiktlighet

En av de faktorer som har störst inflytande på våldsbrott är översiktlighet. Denna faktor innebär viljan och möjligheten till en naturlig övervakning (Jacobs, 1961; Coley et al, 1997; Schweitzer et al., 1999; Crowe, 2000; Wood, 1961; Weisel, 2002; Desyllas, et al., 2003; Cozens, 2008; Donovan & Prestemon, 2012) samt en god sikt över den fysiska miljön (Jacobs, 1961; Wood, 1961; Roncek & Maier, 1991; Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000; Liggett *et al.*, 2001). Ifall en förbrytare blir övervakad finns risken att bli påkommen och detta har en avskräckande effekt (Weisel, 2002).

För att uppmuntra den naturliga övervakningen är det två grupper att fokusera på; människorna som bor i byggnaderna eller har fönster ut mot det offentliga samt invånarna som bor, besöker och verkar i området (Desyllas, et al., 2003). Jacobs (1961) var en av de första teoretiker som lade fokus på detta under sina verkamma år.

En problematik som uppstår i storstäderna enligt Jacobs (1961) är att invånare möter främlingar konstant. Vad som är viktigt för ett brottsfritt område är att individerna känner sig trygga trots att de möter främlingar. För att detta ska ske behöver det finnas en naturlig övervakning från de boende och verksamma i området. Gatorna måste få uppmärksamhet och detta sker genom att ge invånare en anledning att observera och vistas i det offentliga. Genom att en gata eller offentlig plats är välbesökt och därmed övervakad hindras förbrytare att utföra brott, då platsen ger ett övervakat och kontrollerat intryck. Därmed är risken att bli påkommen stor, vilket i sig är brottsförebyggande (Jacobs, 1961).

”En starkt trafikerad gata i staden är ofta en trygg gata att visats på. En folktom gata är ofta en riskabel plats” (Jacobs, 1961:56).

En av de grundläggande anledningarna till vad som attraherar besökare och betraktare till en plats är andra människor. Ju fler människor som rör sig i de offentliga, desto fler människor dras till platsen. Eftersom människor är naturligt intresserade av folk och rörelse. Därför krävs det att områden där invånare bor och verkar i, erbjuder anledningar att visats i de offentliga miljöerna. Ett brett serviceutbud är ett exempel som bidrar till ett ökat folkliv och rörelse (Jacobs, 1961; Crowe, 2000). Service som en faktor med inflytande på våldsbrott får en mer djupgående redogörelse senare i denna litteraturstudie.

Teorin om den naturliga övervakningen har använts som en grund vid ett flertal studier. I studien av Desyllas et al (2003) lyftes den viktiga rollen av att ha entréer ut mot det offentliga för kunna öka den naturliga övervakningen. När boende använder entréer observerar de från byggnaderna samt skapar en ökad närvaro i det offentliga. I studien skapades ett utvärderingsverktyg där det gick att mäta möjligheten för naturlig övervakning på en plats. Två olika platser analyserades och resultatet visade att den platsen med ett

traditionellt gatunätverk med många entréer var det optimala för den naturliga övervakningen.

En annan studie med fokus på naturlig övervakning utfördes 1999 i Lansing, Michigan. Syftet var att studera sambandet mellan den fysiska miljön och mängden våldsbrott i fyrtiofyra kvarter inom olika bostadsområden. Studiens metod bestod av att samla in brottsuppgifter under en period på sex år samt göra direkta observationer av varje enskild villa och dess fysiska miljö.

Observationerna utgick ifrån en punktlista av specifika karaktärer i den fysiska miljön. Dessa karaktärer var baserade på en litteraturstudie som gav uppfattningen att de bidrog till ett interagerande mellan grannar samt ökade naturlig övervakning i bostadsområdet (Schweitzer *et al.*, 1999).

Husens tillgång till veranda och grannhus som delade uppfarter hade stark korrelation till en ökad mängd brott. Detta chockerade författarna med tanke på att dessa faktorer bör ge en ökad naturlig övervakning samt social kontroll bland grannar enligt Jane Jacobs teorier. Dock var detta inget författarna reflekterade över utan rekommendera vidare forskning (Schweitzer *et al.*, 1999).

En annan teoretiker som använde teorin om naturlig övervakning vid brottsförebyggande åtgärder i den fysiska miljön var sociologen Elizabeth Wood. Wood (1961) fick i uppdrag att förbättra den fysiska miljön i de offentliga bostadsprojekten i Chicago med mål att förhindra brottshandlingar, minska anonymiteten och öka den naturliga övervakningen bland de boende. Något Wood betonade i

projektet var att dra ner på skymda ytor och öka sikten genom gården, skapa mötesplatser genom att tillföra sittplatser i närheten av entréerna och lekplatserna. Ingen information finns om resultatet efter projektet. Dock visar tidigare forskning att det finns ett samband mellan lägre antal våldsbrott och en god sikt över offentliga ytor (Roncek & Maier, 1991; Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000; Liggett *et al.*, 2001).

Oordning

Utifrån ett flertal observationer och forskningsstudier har det bevisats att det finns ett samband mellan mängden brott och oordning i området, till exempel nedskräpning (Sampson *et al.*, 1997; Skogan, 1990; Crowe, 2000; Loukaitou-Sideris, *et al.*, 2000; Reynald, 2011) ödelagda fastigheter (Kelling *et al.*, 1982; Skogan, 1990; Sampson *et al.*, 1997; Crowe, 2000; Brantingham & Brantingham, 2008; Reynald, 2011) och graffiti (Kelling *et al.*, 1982; Skogan, 1990; Crowe, 2000; Loukaitou-Sideris, *et al.*, 2000; Reynald, 2011).

Crowe (2000) förklarar att det har att göra med att vissa platser upplevs mer eller mindre osäkra utifrån den fysiska miljön och beteendet inom den. Detta lägger förbrytare märke till och genom att bedöma den fysiska miljöns status kan de avgöra ifall platsen är kontrollerad eller inte.

Detta är något kriminologen Paul Brantingham och stadsplaneraren Patricia Brantingham (2008) forskar inom och försöker förklara brottsmönster. En av deras ledfrågor är "varför drabbas vissa platser av kriminalitet medan andra utsätts för inget?". I deras forskning har de identifierat två olika noder där flest brott sker. En av dessa noder benämns brottsattraherande platser.

Brottsattraherande platser är områden som brottslingar ser som lämpliga platser för att kunna utföra brott då platserna har ett rykte om sig att ha hög kriminalitet. Vanliga exempel är tomma parkeringsplatser eller nedgångna fastigheter (Brantingham &

Brantingham, 2008). Varför vissa platser blir brottsattraherande påstår Sampson *et al.* (1997) vara kopplat till när invånare inte finner en kollektiv samverkan för områdets välbefinnande. När det råder en brist på social kontroll från invånarna och karaktäriserar detta en kaotisk miljö med ödetomter, nedskräpning och andra sorter av sabotage.

Teorin om oordning i den fysiska miljön kom på tal i början 1980-talet genom kriminologiforskarna George L. Kelling och James Q. Wilsons teori Broken Windows. (Wortley & Mazerolle, 2011). Kelling och Wilson (1982) förklarar teorin genom att ge ett exempel med krossade fönster. Ifall en individ börjar med att krossa ett fönster kommer det inte ta lång tid förrän alla fönster är krossade. Eftersom ett krossat fönster som inte blir reparerat inom en tid, signalerar en brist på omsorg för bygganden. Därmed kan byggnaden utvecklas till en plats där oordning är accepterat, individerna har fritt fram att göra som de vill och chansen att brott sker på sådana platser är stor. När detta beteende har utvecklats är det sannolikt att en negativ spiral uppstår. Från att mindre brottslighet eller skadegörelse sker (till exempel graffiti) kan sedan uppmuntra till att värre brott begås på platsen (Kelling *et al.*, 1982).

Service

För att uppmuntra den naturliga övervakningen genom att attrahera fler invånare, måste det finnas en **anledning** för individerna att befinna sig där och övervaka dessa platser. Därmed betonar Jacobs (1961) vikten av att ha butiker, barer och annan service i närheten till bostäder. Det är viktigt att erbjuda ett serviceutbud som ger invånarna anledningar att använda gatorna inte bara under dagen utan även kvälls- och nattid. Ifall hela området ska bli levande och inte endast enstaka gator, belyses även vikten av verksamheternas lokalisering. De olika serviceutbudena måste befinna sig inom promenadavstånd till varandra. Detta uppmuntrar invånarna att promenerar från ett ställe till ett annat och på så sätt ökar användningen av gatorna mellan verksamheterna.

Butiker och andra kommersiella verksamheter ger gatorna ytterligare naturlig övervakning genom butiksägare under öppningstider (Jacobs, 1961). Jacobs teorier har bekräftats via forskningsstudier, som påvisar ett samband mellan närhet till butiker och lägre antal våldsbrott. Donovan & Presetmon (2012) menar på att butiker bidrar till ökad gångtrafik som därmed ökar den naturliga övervakningen och chansen att bli påkommen.

Dock finns det forskning som påvisar hur service kan bidra till brott (Roncek & Maier, 1991; Schweitzer *et al.*, 1999; Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000; Toomey *et al.*, 2012). Vad som har nämnts tidigare under rubriken oordning var hur Brantingham & Brantingham (2008) identifierade brottsattraherande platser som en av de två noder där

flest brott sker. Den andra identifierade noden benämns som brottsgenererande plats. Denna typ av plats är en nod som är välbesökta av invånarna men vanligtvis inte förknippas med brottsliga incidenter, till exempel shoppingcentrum eller evenemangsarenor.

Brantingham & Brantingham (2008) förklarar att alla individer har speciella rutiner och rör sig mellan olika platser dagligen, till exempel bostaden, arbetsplatsen och fritidsaktiviteter. Dessa olika punkter skapar ett rörelsemönster inom staden och varje punkt benämns som aktivitetspunkt. Även om olika individer har olika rörelsemönster i staden, så har de flesta individer samt förbrytarna samma aktivitetspunkter. Därmed är chansen stor att förbrytarens rörelsemönster överlappar med offrets, speciellt på välbesökta platser. På grund av stora strömmar av individer som befinner sig på platsen vid samma tidpunkt gynnas möjligheten till en viss typ av brott. Ju större strömmar av individer, desto större är chansen att förbrytare befinner sig där och märker eventuella möjligheter eller hamnar i konflikt med en annan individ.

Brottsgenererande platser kan även inkludera busshållplatser och andra kollektivtrafik stopp. Detta är ett forskningsämne Loukaitou-Sideris *et al* (2000) fokuserar på. Forskarna menar att våldsbrott på och omkring hållplatser för kollektivtrafik har ökat. Varför denna utveckling har skett kan bero på att vid hållplatser finns ett konstant flöde av individer som ger förbrytare en chans att vänta och utse offer utan att väcka misstanke.

Forskningsstudier har även påvisat ett samband mellan närvaron av barer, nattklubbar, (Roncek & Maier, 1991; Toomey et al, 2012) samt butiker med alkoholförsäljning (Schweitzer *et al.*, 1999; Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000; Toomey et al, 2012) och mängden våldsbrott. Resultatet i en av dessa studier gjorde forskarna förvånade med tanke på att andra studier visar att service i bostadsområden hade en brottsförebyggande effekt. Medan deras egna resultat visade på en stark relation mellan service och ökade antal våldsbrott. Spekulationerna angående resultatet är att individer som besöker till exempel butiker med alkoholförsäljning är mer benägna att begå brott (Schweitzer *et al.*, 1999). Dessutom kan alkohol ha en triggande effekt på individer som är mer benägna för ett aggressivt beteende och därmed kan leda till våldsbrott (Lundholm et al, 2013).

Vegetation

Vanligtvis anses vegetation vara en faktor som kan bidra till ökad brottslighet. Eftersom täta buskage och träd kan skymma sikten och ge möjlighet för förbrytare att utföra brott utan att bli påkommen (Michael & Hull, 1994). Dock påvisas det i ett flertal forskningsstudier att färre våldsbrott sker i områden med större mängd vegetation (Kuo & Sullivan, 2001; Wolfe & Mennis, 2012). I studien av Kuo och Sullivan (2001) granskas kopplingen mellan vegetationen och brotten i nittioåtta höghus områden med olika gröna miljöer. Resultatet visade bland annat att bostadsområden med stor mängd vegetation hade 56 % lägre antal våldsbrott än i de med lägre mängd vegetation. Forskarna menade på att vegetation kan verka som en brottsdämpande faktor genom att

- **Den naturliga övervakningen ökar.** Tidigare studier har påvisat att i gröna bostadsområden sker större mängd aktiviteter ute i de offentliga miljöerna och därmed ökar den naturliga övervakningen (Coley et al, 1997)
- **Psykologisk effekt mot våld.** Tidigare studier har påvisat att kontakt med vegetation utsöndrar hormoner som har en psykologisk lugnande effekt (Hartig et al, 1991).

Viktigt att påpeka är hur en viss typ av vegetation kan bidra till mer eller mindre antal våldsbrott. Forskningsstudier har påvisat hur mindre träd intill fastigheter hade ett samband med ökade antal våldsbrott, då vegetationen blockerade vyn ut mot det offentliga. Större träd med trädkronor och gatuträd var relaterade till lägre antal våldsbrott (Donovan & Prestemon, 2012; Gilstad-Hayden et

al., 2015). Ett annat resultat påvisade hur välskötta gröna miljöer har en avskräckande inflytande på brottshandlingar, då det speglar en kontrollerad plats. (Gilstad-Hayden et al., 2015).

Kuo och Sullivan (2001) förnekar inte att tät vegetation ger en möjlighet till oövervakade brottshandlingar. Vad som är viktigt är valet av växtarter och att utformningen bör göra det möjligt att se igenom vegetationen.

Belysning

Ökad belysning har ansetts vara en lösning för att förebygga brott (Jacobs, 1961; Clarke, 1997; Crowe, 2000; Farrington & Welsh, 2002, 2009; Donovan & Prestemon, 2012). Dock påvisar forskningsstudier två olika resultat. Amerikanska studier är kluvna, hälften av resultaten pekar på att ökad belysning inte har någon påverkan på brottslighet. Medan de resterande studierna pekar på att förbättrade ljusförhållandena är en del av lösningen. Brittiska forskningsstudier har däremot påvisat ett samband mellan ökad belysning och minskat antal våldsbrott. Reflektionerna över resultaten är att bättre ljusförhållanden kan förändra de boendes och förbrytarnas uppfattning om platsen och deras beteende. Bland annat ökar chansen att förbrytaren blir påkommen. Samt att de boendes sociala kontroll kan stimuleras när det satsas på förbättringar av gatubelysningen i området (Farrington & Welsh 2002, 2009; Donovan & Prestemon, 2012).

För att belysning ska uppfylla sin funktion som brottsförebyggande nämner Crowe (2000) att det krävs en kombination av bättre ljusförhållande samt ett ansvar från invånare att vara mer uppmärksamma. I detta citat beskrivs problematiken:

”Fruktansvärda brott på allmän plats kan begås, och begås också, på väl upplysta tunnelbanestationer när det inte finns några seende ögon i närheten. De begås praktiskt taget aldrig på mörka biografer där det finns många människor och ögon” (Jacobs, 1961:64).

En bättre sikt och naturlig övervakning som brottsförebyggande åtgärd har använts i flera andra teorier, bland annat i Crime Prevention through Environmental Design (CPTED). I dessa teorier styrks betydelsen av fönster i samband med en viss typ av belysning. Ett exempel är att installera belysning med rörelsedetektor i bostadsområden. Istället för att ha konstant belysning från gatlampor, så är det med större sannolikhet att få en reaktion från de boende med rörelsestyrd belysning. Då det skapar en nyfikenhet när det väl tänds och de boende möjligtvis tittar ut från fönstret (Crowe, 2000; Cozens, 2008).

BROTTSSTATISTIKEN & RÖRSJÖSTADEN

I detta kapitel presenteras resultatet av brottsstatistiken i form av en brottsanalyskarta. Därefter presenteras det valda studieområdet Rörsjöstaden med gatorna Kungsgatan, Drottninggatan och Föreningsgatan.

Brottanalysen i ett helhetsperspektiv över Malmö

Utifrån kartan (figur 1) går det att se ett tydligt mönster i de centrala delarna av Malmö. De större välbesökta shopping- och nattlivs noder som Stortorget (11 våldsbrott), Södergatan (7 våldsbrott) och Gustav Adolfs torg (10 våldsbrott) präglas av ett högt antal våldsbrott (se pil 1 i figur 1). Detta kan relateras till vad Brantingham & Brantingham (2008) tar upp i sin forskning om var och när brott sker. När ett offers rörelsemönster överlappas med förbrytarens och de två parterna träffas vid en aktivitetspunkt kan ett brott ske. Ett vanligt exempel är vid kommersiella och välbesökta platser, som även benämns brottsgenererade platser.

Tidigare forskning har påvisat att hållplatser för kollektivtrafik har ett inflytande på mängden våldsbrott (Loukaitou-Sideris *et al*, 2000). Utifrån kartan går det att se liknande mönster i Malmö, då centrala knutpunkter för kollektivtrafik bland annat Centralplan (14 våldsbrott) och Värnhemstorget (17 våldsbrott) är brottsbelastade punkter i staden. Vid tågstationen Triangeln och området omkring stationen, Rådmansvången, är många av gatorna brottsbelastade (se pil 2 i figur 1).

Det kan diskuteras varför de längre stråken, till exempel Kungsgatan-Amiralsgatan-Bergsgatan-Södra Förstadsgatan har ett högre antal brott (se pil 3 i figur 1). Möjligtvis kan det bero på att stråket börjar vid Värnhemstorget (17 våldsbrott) som är en central punkt för både shopping och kollektivtrafik. Kungsgatan (17 våldsbrott) är en vanlig promenadsträcka för fotgängare som bland annat ska ta sig vidare till shoppingstråket Södra Förstadsgatan.

Efter Kungsgatan kommer Amiralsgatan och på denna plats finns Konserthuset som är en välanvänd hållplats för regionala och stadsbussar. Med Amiralsgatan fortsätter det brottsdrabbade stråket med Bergsgatan som är den högst brottsbelastade gatan i Malmö med sina 21 brott. Längs med Bergsgatan och i dess omnejd finns ett flertal barer, nattklubbar samt Möllevångstorget (10 våldsbrott) som är en central punkt för Malmös nattliv.

Andra intressanta aspekter är att den östra delen av Malmö har fler antal brottsbelastade gator än i väster, vilket kan bero på socio-ekonomiska statusen samt problemområdets inflytande på antal våldsbrott. Vad som gör det problematiskt att göra ett sådant påstående är hur gatorna i öst är längre än de i väst. Till exempel är Amiralsgatan en högt brottsbelastad samt lång gata, vilket påverkar antalet våldsbrott (se pil 4 i figur 1).

N

1

3

2

4

Figur 1 visar resultatet över GIS-analysen. De rödfärgade gatorna visar hur många våldsbrott som har skett under höstmånaderna för åren 2013-2015.

Brott

- 0
- 1 - 3
- 4 - 6
- 7 - 9
- 10 - 12
- 13 - 15
- 16 - 18
- 19 - 21

29

0 0,5 1 2 3 4 Kilometer

Rörsjöstaden

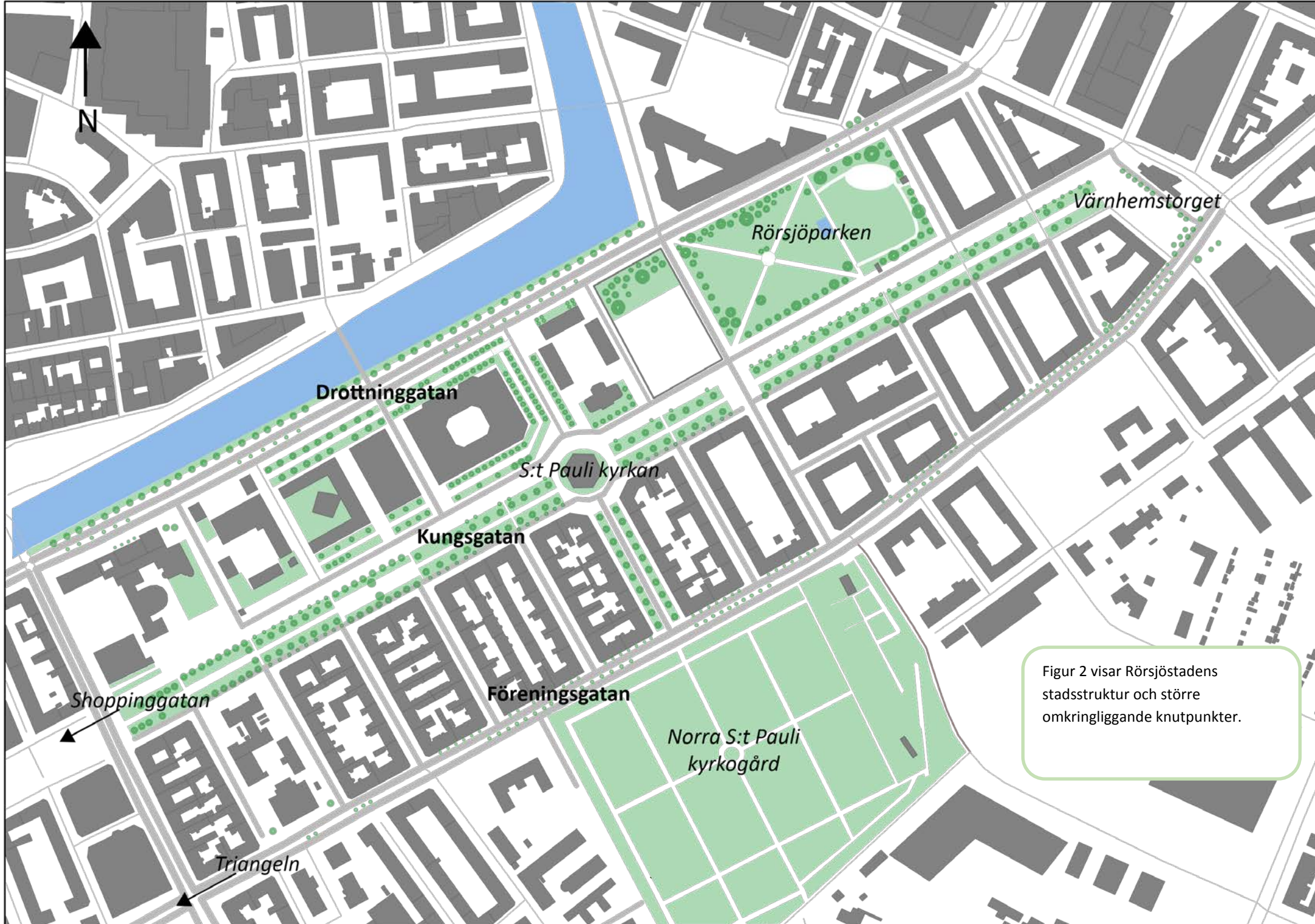
Rörsjöstaden uppstod i slutet av 1800-talet och är ett av de äldsta områdena i Malmö. Formandet av delområdet skedde när gatorna Drottninggatan och Kungsgatan lades ut (Gentili, 2011). Dessa två gator tillsammans med Föreningsgatan är de tre stora gatorna som omringar och delar av området. Att Rörsjöstaden är ett av de äldre områdena i Malmö märks tydligt. Stadsstrukturen består mestadels av en sluten kvartersstad med 4-5 våningshus och verksamheter i lokalerna på första våningen. Den slutna kvartersstaden finns framförallt längs med Kungsgatans sydvästra sida till Föreningsgatan medan Drottninggatan och den nordvästra sidan av Kungsgatan består av yngre hus som hyrs mestadels av olika institutioner och företag.

Statistik om Rörsjöstaden

- 4794 invånare bor i Rörsjöstaden (Malmö stadskontor, 2015)
- Disponibel medelinkomst i Rörsjöstaden: 223 936 kr (Malmö stad, 2015a)
- Bostadshusen i Rörsjöstaden består av 53 % bostadsrätter, 42 % är privata hyresrätter och 5 % är hyresrätter av MKB (Malmö stadskontor, 2008).
- 2 % av invånarna i Rörsjöstaden var registrerade arbetslösa (Malmö stadskontor, 2008)
- 70 % av invånarna i åldrarna 25-64 har eftergymnasial utbildning (Malmö Stadsbyggnadskontor, 2014)
- 75 % av invånarna i åldrarna 20-64 är förvärvsarbetande (Malmö Stadsbyggnadskontor, 2014)

Statistik om Malmö

- Disponibel medelinkomst: 202 389 kr (Malmö stad, 2015a)
- 64 % av invånarna i åldrarna 20-64 är förvärvsarbetande
- 47 % av invånarna i åldern 25-64 har eftergymnasial utbildning (Malmö stad, 2015b)

Figur 2 visar Rörsjöstadens
stadsstruktur och större
omkringliggande knutpunkter.

Figur 3 visar en bild av Kungsgatans funktioner och utformning.

Kungsgatan

Kungsgatan är 1,3 km lång och börjar vid Amiralsgatan och slutar vid Värnhemstorget. Kungsgatans karaktär är en bred gata på cirka 60 meter med ett grönt stråk i form av en allée med höga lindar och gräsmattor. I gatans mittendel finns ett promenadstråk för fotgängare och på gatans ena sida går ett cykelstråk samt en bilväg. Denna utformning ser likadant ut längs hela Kungsgatan med inslag av korsande gator samt avdelningar med olika funktioner. Bland annat ytor inramade av lägre buskar med bänkar och planterade rabatter. Även två lekplatser inramade av lägre buskar finns. Halvvägs in på Kungsgatan ligger även S:t Pauli kyrkan.

Kungsgatan har två grundfunktioner. En funktion är att gatan används som ett promenadstråk och den andra är ett starkt trafikerat cykelstråk. I en studie av Gatukontoret från 2012 angavs Kungsgatan som ett av Malmös populäraste promenadstråk (Gatukontoret, 2012).

Under ett vardagsdygn är det cirka 8790 cyklister och mopedister på Kungsgatan (Gatukontoret, 2014a). Cyklisterna på stråket upplevs ha ett högt tempo. Detta kan bero på att i början av november infördes skyltar och regler som ger cyklister företräde över de korsande gatorna längs med Kungsgatan (Lovén, 2015).

Som tidigare nämnts har Kungsgatan mestadels äldre 4-5 våningshus med lokaler på första våningen. Verksamheter som finns i dessa lokaler är bland annat en konstateljé och en begravningsbyrå samt ett café och restauranger med uteserveringar.

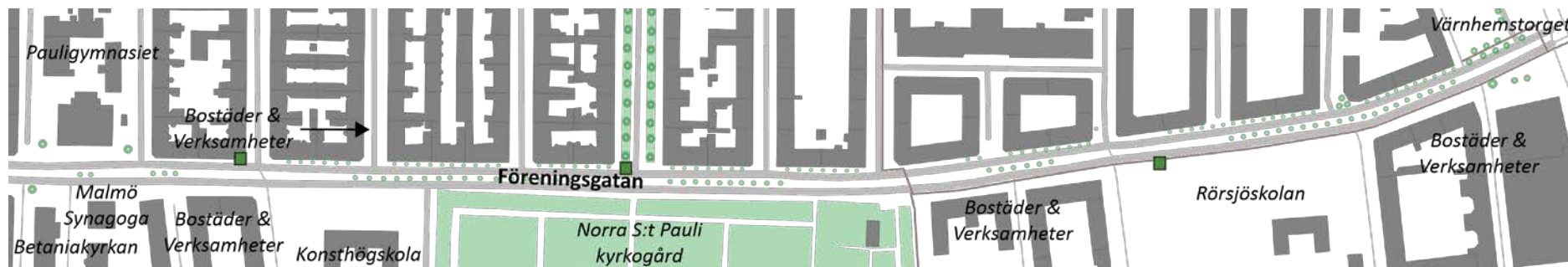

Drottninggatan

Drottninggatan är 1,5 km lång och börjar vid shoppingstråket Södra Förstadsgatan och slutar vid motorvägen Stockholmsvägen. Detta gör Drottninggatan till en av Malmös huvudinfarter. Drottninggatan är en starkt trafikerad fyrfilig väg med 40 meters bredd. I början av gatan går Malmös kanal och ett promenadstråk som avskiljs från bilvägen med en rad av höga träd. På andra sidan finns ett flertal verksamheter och företag, bland annat Latinskolan, Skatteverket, Räddningstjänsten och Länsstyrelsen. Denna del av Rörsjöstaden har en bebyggelse med yngre hus.

Efter korsningen mellan Drottninggatan och Excerisgatan kommer Rörsjöparken som är inramad av träd och buskar men innehåller en stor öppen grönya med korsande grusvägar, lekplatser och utomhusgym. Precis innan och efter korsningen mellan Drottninggatan och Östra Förstadsgatan finns ett serviceutbud av olika slag, bland annat ett gym, restauranger, en skräddare, en trafikskola och olika butiker.

Som tidigare nämnts är Drottninggatan en starkt trafikerad väg och under ett vardagsdygn passerar cirka 16 200 motorfordon (Gatukontoret, 2014b).

- Vegetation
- Busshållplats
- Cykelbana

Figur 5 visar en bild av Föreningsgatans funktioner och utformning.

Föreningsgatan

Föreningsgatan är 1,7 km lång och börjar vid shoppingcentret Triangeln och slutar vid Värnhemstorget. Föreningsgatan karaktäriseras av en starkt trafikerad fyrfilig väg med 30 meters bredd. Hela Föreningsgatan har en liknande karaktär, då båda sidorna av gatan består av trottoarer för fotgängare och blandad bebyggelse av både äldre och yngre 4-5 våningshus. Vid vissa delar av Föreningsgatan finns det högre träd längs med trottoaren samt vissa delar av gatans refug har träd. Annan vegetation längs gatan är Norra S:t Paulis kyrkogård.

Längs med Föreningsgatan finns ett stort serviceutbud av bland annat mataffärer, florister, klädesaffärer, caféer, restauranger och frisörer. Ett flertal andra verksamheter finns också, bland annat Stadshuset, en synagoga och Rörsjöskolan.

Precis som Drottninggatan är Föreningsgatan en starkt trafikerad väg och under ett vardagsdygn passerar cirka 15 900 motorfordon (Gatukontoret, 2014b). Endast efter Paulis kyrkogård finns en cykelväg ända fram till Värnhemstorget och cirka 1020 cyklister och mopedister passerar Föreningsgatan under ett vardagsdygn (Gatukontoret, 2014a).

PLATSBESÖK

I detta kapitel presenteras platsbesöken och observationerna från novembermånad 2015.

Kontroll

Vid platsbesöken var det svårt att tyda ifall där fanns en gemenskap i Rörsjöstaden. Det gick inte att identifiera ifall människorna som möttes och pratade var boende eller besökare i området.

Kungsgatan och Föreningsgatan är välanvända platser av besökare, boende och verksamma i området eftersom Rörsjöstaden är ett blandat område med företag, bostäder och service. Dessutom är området centralt och knutet till centrala noder i Malmö; Shoppingstråket Södra Förstadsgatan samt Värnhemstorget.

År 2012 utfördes en områdesundersökning av Malmö Högskola, Malmö stad, Räddningstjänsten och Polisen. I rapporten redogörs sambandsanalyser med variablerna informell social kontroll, fysisk och social utsatthet i Malmös delområden. Resultaten visade på att Rörsjöstaden hade en låg nivå av informell social kontroll samt omringas av flera delområden i låg- och medel nivå, bland annat Värnhem. Det framgick dock att 63 % av de svarande i Rörsjöstaden känner en omsorg för vad som händer i området (Ivert *et al*, 2013).

Utifrån de teoretiska förutsägelser om hur den fysiska miljön kan bidra eller påverka den sociala kontrollen i området, har Rörsjöstaden tydliga gränser mellan privat och offentligt. När boende lämnar porten från byggnaderna är de direkt ute i offentligheten, utan någon semi-privat övergång. Detta bidrar ytterligare till känslan av att Rörsjöstadens offentliga ytor är opersonliga och utan ägare. De enda semi-privata ytorna finns inom de slutna kvarterens bostadsgårdar.

Under platsbesöken gick det att se tydliga tecken på hur individer sätter en personlig prägel på sina privata ytor. På Kungsgatan ses dessa tecken uppe på balkongerna. Dessa små privata ytor en våning upp var dekorerade med växter i krukor, ljusslingor och annan dekoration. Genom att observera detta blev det tydligt hur starka kontraster det är mellan den privata dekorerade balkongen och den kala offentliga gatan (se bild 1). Föreningsgatan hade ett liknande mönster fast på markplan, där butikerna approprierar en liten yta av trottoaren för mindre uteserveringar, skyltning och dekoration (se bild 2 samt 13 & 14 på sidan 45).

Enstaka symboliska hinder intill bostäder observerades under platsbesöken, ett exempel är en mindre häck och gräsmatta vid bostadshusen längs Drottninggatan (se bild 3). Fysiska hinder som grindar eller staket fanns bara intill vissa verksamheterna, bland annat skolorna och förskolan.

Bild 1 visar kontrasterna mellan de personliga och privata balkongerna, till den kala och offentliga Kungsgatan.

Bild 2. En restaurang på Föreningsgatan som approprierar en yta av trottoaren. Detta signalerar territorialitet och ägandeskap.

Bild 3 visar en semi-privat yta på Drottninggatan. Denna typ av fysiska miljö kan uppmuntra en territorialitet hos de boende.

Översiktlighet

Kungsgatans utformning med sin raka allée med ett fåtal gömda ytor gör platsen översiktlig. De ytor som kan anses skymma sikten var vid de arrangerade rabatterna samt runt lekplatserna där buskar är planterade. Dock är det dessa platser som attraherar besökare för att stanna en längre stund. Under platsbesöken var dessa platser välbesökta. Lekplatserna var välanvända av barn och familjer och människor satt på bänkarna vid de arrangerade rabatterna. Andra platser som ofta samlade grupper var utanför Värnhemsskolan. Längs med hela Kungsgatan fanns bänkar utplacerade dock var det inte ofta någon använde dem. Kungsgatan är i sin helhet överskådlig till och med S:t Pauli kyrkan som skymmer sikten av den resterande gatan.

Andra saker som signalerade övervakad yta var övervakningsskyltar. I ett fönster användes en annan metod som kan vara effektiv (se bild 4).

Föreningsgatan i sin helhet är en översiktlig och öppen gata, från en punkt går det att se stora delar av gatan (se bild 5 & 6). Detta underlättar att lägga märke till folksamlingar eller andra aktiviteter som sker längs med gatan. Bortsett från servicutbudet erbjuder Föreningsgatan inget som uppmuntrar besökare att stanna en längre tid på gatan, till exempel bänkar och lekplatser.

Bild 4. En effektiv metod för att visa på en övervakad yta?

Vad det gäller Drottninggatan och uppmuntrande till naturliga övervakningen från byggander är det viktigt att understryka att väldigt få av byggnaderna var bostäder. Bostäderna finns endast i slutet av Drottninggatan och intill Kronofogden. Resten av gatan består av verksamheter, bland annat Länsstyrelsen. Detta bidrar till att stora delar av Drottninggatan bara kan övervakas naturligt från byggnaderna under kontorstid.

Drottninggatan erbjuder bänkar samt promenadstråket längs med kanalen som kan tänkas uppmuntra besökarna att stanna en längre stund på platsen. Dock observerades inga aktiviteter där besökare befann sig på gatan en längre tid.

Bild 5 & 6 visar Föreningsgatans översiktlighet. Fotona togs från samma punkt åt två olika håll på Föreningsgatan.

Rörelsemönster

Utifrån observationerna uppfattades Kungsgatan som en plats där cykeltrafiken dominerade. Cyklisterna höll ett högt tempo och använde cykelbanan som en genomfart. Dock fungerade Kungsgatans gröna allée som en sträcka för fotgängare. Under ett av platsbesöken gjordes observation över fotgängarna som använde sig av Kungsgatan under en förmiddag;

”Befinner mig i den arrangerade planteringsdelen av Kungsgatan för att observera människorna som använder sig av gångbanan på Kungsgatan. Under en kvart observerades, både passerade och de som stannade. Sammanlagt var det 30 individer på denna plats. 1 oidentifierbar person under ett skydd på en bänk, rörelse kom från skyddet. Troligtvis hemlös.

25 individer passerade, både till fots och på cykel, 5 stannade kvar en längre stund, bland annat 3 ungdomar som stod och rökte, en hemlös och en kille i 25-30 års ålder som satte sig på en bänk och rökte. Individerna som observerades var allt från ungdomar i gymnasieåldern, mammor med barnvagnar till äldre individer. Endast ett fåtal hade bråttom att ta sig från punkt A till B. Majoriteten av fotgängarna strosade och tog det lugnt.”

Under kvällstid på Kungsgatan ser trafiken annorlunda ut. Då blir det tydligt hur många av Malmös invånare som använder sig av bil till och från jobb. Detta skedde speciellt på de korsande gatorna över Kungsgatan, då bilarna samlades i köer på grund av trafikljus eller att cyklisterna hade företräde vid övergångsställena (se bild 7).

Föreningsgatan gav ett annat intryck. På denna gata dominerade biltrafiken men helhetsintrycket av gatan var att det fanns mycket rörelse av alla slag. Under alla platsbesökstillfällen var det mycket rörelse både från bilar, bussar, cyklister och fotgängare. Speciellt under lunchtid på vardagarna blev Föreningsgatan levande med besökare och fotgängare som promenera till lunchrestaurangerna, ungdomar som lämnade Pauliskolan eller människor som samlades i klungor vid busshållplatserna längs med gatan.

Under en vardags förmiddag utfördes även en observation på Föreningsgatan;

”På Föreningsgatan framkommer det tydligt att individerna som befinner sig på gatan har ett mål med sin promenad. Här är det inget strosande, bara förbipasserande människor. Några stannade vid busshållplatsen. Sammanlagt 57 individer passerade min observationsplats på Föreningsgatan. Det var både cyklister och fotgängare, men majoriteten var fotgängare. Observationen avbröts av poliser, som tyckte att jag uppträdde misstänksamt.”

Fotgängarna på Föreningsgatan promenerade längs husfasaderna och trottarerna, där alla hade ett mål med sin gång. Gatan uppfattades inte vara en plats för rekreationssyfte som på Kungsgatan, där fotgängarna hade en långsammare takt eller stannade en längre tid.

Drottninggatan dominerades av motortrafik av alla dess slag; bilar, bussar och lastbilar. Det framkom tydligt att detta är en stor infartsväg in till Malmös centrala delar. Speciellt under sena eftermiddagen och kvällen då många bilpendlare passerar Drottninggatan (se bild 8). Under observationstillfällena på Drottninggatan befanns sig aldrig mer än 10 fotgängare på platsen och alla hade målet att ta sig från punkt A till B. Till stor del gick fotgängarna längs med kanalen och endast ett fåtal personer stannade upp vid busshållplatserna. Cyklisterna var också få.

Bild 7 & 8 visar hur trafikerade gatorna i Rörsgård blir under rusningstid.

Oordning

Under observationerna hittades inga större tecken som signalera oordning eller sabotage på platserna. Endast vid enstaka ytor på Drottninggatan och Kungsgatan fanns klotter eller graffitimålningar på elskåp och bänkar (se bild 12). Föreningsgatan var en välunderhållen gata utan tecken på sabotage. Ödetomten intill Drottninggatan kan ge en känsla av oordning i området, då det signalerar en icke omhändertagen plats (se bild 9).

Individens beteende på en plats kan även signalera oordning. Ett exempel kan vara hemlösa av vilka ett flertal observerades under platsbesöken. På Kungsgatan samt i Rörsjöparken fanns spår av hemlösa där tidningspapper och papperskartonger var utlagda på bänkar (se bild 10). På bänkarna vid de arrangerade rabatterna, ett ställe välkänt för att vara ockuperat av hemlösa, fanns vid observationen presenning över en av bänkarna (se bild 11).

Bild 9, 10, 11 & 12 (från högst upp till vänster) visar de få tecken på sabotage och oordning under platsbesöken.

Service

Ett varierat serviceutbud ger anledningar för invånare att vistas på gatorna och framförallt är det Föreningsgatan som erbjuder detta. Längs med Kungsgatan och Drottninggatan finns bara ett fåtal restauranger och affärer.

Längs Kungsgatan finns olika verksamheter, bland annat konstateljé, begravningsbyrå, restaurang och café. Under platsbesöken observerades inte några besökare som gick in eller ut från verksamheterna. Serviceutbudet längs Kungsgatan var diskreta utåt, endast under kvällstid var en restaurang upplyst med färglampor på uteserveringen (se bild 15).

Drottninggatan har ett fåtal serviceverksamheter. I slutet av gatan, i korsningen närmast Värnhemstorget finns enstaka affärer, restauranger och ett gym. Även dessa verksamheter var diskreta utåt. Annars bestod Drottninggatan mestadels av icke kommersiella verksamheter, till exempel Länsstyrelsen och Räddningstjänsten.

Längs Föreningsgatan erbjuds ett varierat serviceutbud, till exempel ett flertal restauranger, caféer, blomsterhandlare, mataffärer och frisörer. Butikerna och restaurangerna längs med Föreningsgatan syntes tydligare utåt med uteserveringar, öppetskyltar och planteringar utanför lokalen (se bild 13 & 14). Som tidigare nämnts uppfattades Föreningsgatan som en levande gata där besökare utnyttjade serviceutbudet.

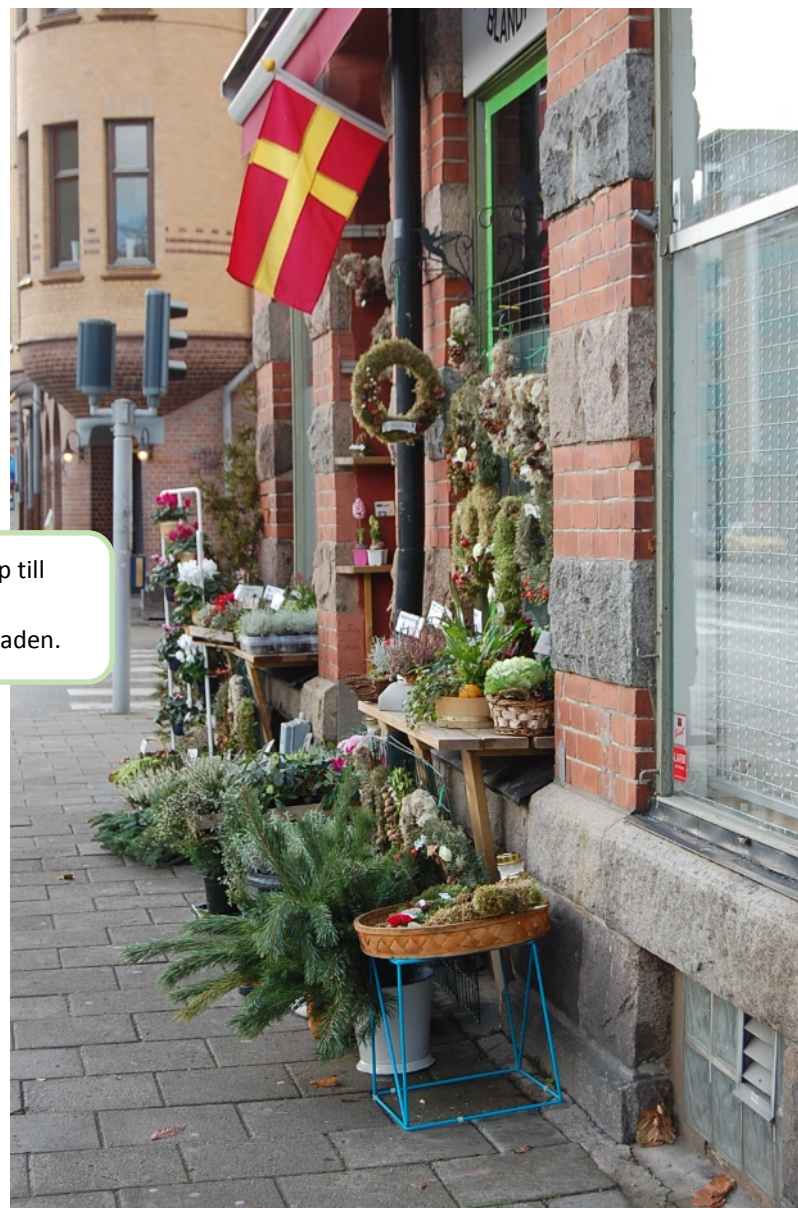

Bild 13, 14 & 15 (från högst upp till vänster) visar olika typer av serviceverksamheter i Rörköp.

Vegetation

Mängden och utformningen av vegetationen varierar mellan de tre gatorna. Kungsgatan är en parkliknande gata med sin gröna allée av höga träd, gräsmark och grusgångar. Längs med Kungsgatan skapas rum som omringas av täta häckar, bland annat vid de arrangerade rabatterna och lekplatserna (se bild 16). Träden längs alléen nådde upp till cirka andra våningen och kan tänkas skymma sikten över gatan från byggnadernas fönster under sommartid. Vintertid, som vid tidpunkten för denna studie, är träden genomsiktliga (se bild 18).

Denna typ av höga träd fanns även på Föreningsgatans refug samt längs med byggnaderna. Dessa träd var i samma höjd som träden på Kungsgatan fast närmre husen. Vilket även här kan ha en effekt på sikten över gatan. Resterande del av Föreningsgatan har inte vegetation bortsett från Norra S:t Pauli kyrkogård, vilken inte normalt avses tillhöra Rörsjöstaden.

Drottninggatan har lite vegetation. Det finns mindre buskage längs med byggnaderna bland annat vid Länsstyrelsen (se bild 19) och bostadshusen. Längs med kanalen och intill vissa av de icke-kommersiella verksamheterna finns liknande träd som på de andra gatorna men dessa träd skymmer delvis mindre delar av gatan.

Mellan Kungsgatan och Drottninggatan ligger Rörsjöparken (se bild 17). Parken är en öppen grönyta men omringas till viss del av buskage som hindrar insynen samt har enstaka buskytor som skymmer sikten. I parken finns ett utomhusgym som ingen använde

under platsbesöken samt en lekplats som användes av barn och familjer.

Bild 16, 17, 18 & 19 (från högst upp till vänster) visar olika sorters av vegetation i Rörsjöstaden.

Belysning

Alla de tre gatorna hade fungerande belysning. På Föreningsgatan var belysningen fokuserad på bilvägarna men lyste delvis också upp trottoarerna. Drottninggatan hade belysning på bilvägen samt trottoarerna (bild 20). Kungsgatan hade gatubelysning som fokuserade på alla tre vägar; bilvägarna, cykelbanan samt gåbanan (bild 21).

Längs med Föreningsgatan fanns det skyltfönster som även delvis lyste upp trottoarerna.

Bild 20 & 21 visar exempel på belysningen i Rörsjöstaden.

ANALYS & DISKUSSION

I detta kapitel analyseras de tre gatorna utifrån teorins faktorer och sammanfattas i ett färgdiagram. Färgdiagrammet redovisar uppfattningen om gatornas status vad det gäller de faktorer som har ett inflytande på våldsbrott. Kapitlet avslutas med en diskussion kring resultatet och arbetsprocessen.

Kontroll

Kontroll är den faktor som nämns oftast vad det gäller inflytande på våldsbrott. När en plats signalerar ägandeskap genom att individer inför oskrivna regler och skapar en gemenskap (Jacobs, 1961) och territorialitet uppstår, har detta en avskräckande effekt på förbrytare (Newman, 1976; Taylor et al, 1981).

Jacobs (1961) nämner att ett område med en "småstadsmentalitet" där alla känner till varandra, pratar och har ett nätverk är brottsförebyggande. Denna mentalitet gick inte att observera under platsbesöken i Rörsjöstaden. På grund av metodvalet, observationer, gick det inte att inhämta information på ett tillförlitligt sätt. Vad som däremot förklarar situationen i Rörsjöstaden är en områdesundersökningen från 2012. Rapporten visade på att Rörsjöstaden har en låg nivå av informell social kontroll, men att majoriteten av invånarna känner en omsorg för området (Ivert *et al*, 2013). Observationer hade dock fördelen att inte en egen uppfattning om bristen på tecken av territorialitet och ägandeskap av de boende eller verksamma i de offentliga ytorna.

Inom faktorn social kontroll och territorialitet spelar Oscar Newman och Defensible space principen en stor roll. Rent teoretiskt går det att göra kopplingar mellan Oscar Newmans Defensible space och Rörsjöstaden. Newman förespråkade för att skapa en förlängning av individens privata yta ut i det offentliga. Genom att ett fåtal individer delar på en gemensam yta uppmuntras en social kontakt och ansvar för platsen, som kan leda till att en territorialitet

uppstår. Forskningen visade på att byggnadernas storlek har ett inflytande på den sociala kontrollen (Newman, 1976, 1996). Med tanke på att bostadshusen i Rörsjöstaden är flerfamiljshus med 4-5 våningar kan detta tolkas som att det är få människor som rör sig i husen, alla bör känna till varandra och en informell social kontroll kan antas existera mellan grannarna.

Dock är bostadshusens utformning i slutna kvarter med privata bostadsgårdar och det kan antas att förlängningen av de boendes privata yta tar stopp där. Med tanke på att när de boende stiger ut från porten ut mot gatan är de direkt ute i det offentliga utan någon semi-privat övergång. Detta i kombination med att Rörsjöstaden ligger centralt med många besökare och verksamma, kan bidra till att de boende inte känner ett ansvar utanför bostadshuset.

Symboliska samt fysiska tecken på kontroll och territorialitet observerades endast vid de icke-kommersiella verksamheterna. Bland annat vid Länsstyrelsen och skolorna omringades ytorna av vegetation eller staket. Vid vissa kommersiella verksamheter längs Föreningsgatan fanns fysiska tecken på territorialitet, där ägare ställde ut produkter eller utserveringar på trottoarerna.

De tre gatorna och Rörsjöstadens offentliga ytor gav ett intryck av att det inte fanns ägandeskap och territorialitet av de boende. Även områdesundersökningen från 2012 (Ivert *et al*, 2013) bekäftar att det finns en bristande social kontroll i Rörsjöstaden.

Översiktlighet

Den naturliga övervakning görs av två grupper, 1) individerna som vistas på gatorna, 2) individerna som befinner sig i byggnaderna (Desyllas, et al., 2003). Jacobs (1961) styrkte vikten av att ha välbesökta platser för att öka den naturliga övervakningen och vad som attraherar människor till en plats är andra människor. För att få en förståelse av den första kategorin av individer i Rörsjöstadens observerades rörelsemönstret samt trafiken på alla tre gator.

Biltrafik dominerade Föreningsgatan och Drottninggatan och som tidigare även nämndes i kapitlet *Rörsjöstad* är dessa gator starkt trafikerad av motorfordon. Dock var Föreningsgatan även en gata med många fotgängare under platsbesöken, men det fanns ingen plats där individerna stannade en längre stund. Alla hade ett mål med sin promenad att ta sig från en punkt till en annan. Vad som dock observerades var att mindre klungor samlades längs med gatan utanför skolorna och busshållplatserna.

Till skillnad från Föreningsgatan, var Kungsgatan en gata där fotgängarna utnyttjade de offentliga ytorna genom att strosa och använda lekplatserna samt bänkarna under längre stunder. Dessa typer av mötesplatser är vad Jacobs (1961) förespråkade om för att ge individerna en anledning att vistas på platserna en längre stund. Genom att ha mötesplatser som dessa ges boende en chans att övervaka samt mötas naturligt och skapa en gemenskap. Det dominerade trafikslaget på Kungsgatan var cykeltrafiken, där cykelstråket var belastat av cyklister i högt tempo.

Utifrån platsbesöken dras slutsatsen att Rörsjöstadens har många besökare av alla trafikslag. Två av gatorna, Kungsgatan och Föreningsgatan, är välbesökta gator under stora delar av dygnet och bidrar till folkliv och rörelse. Ändå har dessa gator högre brottslighet, Kungsgatan med 17 våldsbrott och Föreningsgatan med 10 våldsbrott. Jämfört med folktomma Drottninggatan med två våldsbrott. Dock passerar de flesta Rörsjöstadens utan inverkan på den naturliga övervakningen. De fotgängare som stannar upp och använder de offentliga ytorna är ett fåtal, vilket är negativt för gatornas naturliga övervakning.

Vad det gäller den andra gruppen av individer, de som ger en naturlig övervakning över gatorna från byggnadernas fönster och entréer, skiljs gatorna åt. Längs med ena sidan av Kungsgatan samt båda sidorna av Föreningsgatan var majoriteten av byggnaderna bostadshus med entréer och fönster utåt gatan. Detta gör att möjligheten till en naturlig övervakning är stor.

Drottninggatan bestod mestadels av verksamheter och ett fåtal bostadshus. Detta begränsar därmed den naturliga övervakningen till de timmar då verksamma befinner sig i byggnaderna. Kombinationen av få timmar på dygnet då verksamma befinner sig i byggnaderna, få fotgängare samt bristen på mötesplatser gör Drottninggatan till en ödlig och oövervakad gata. Ändå är det Drottninggatan som har lägst antal våldsbrott av de tre gatorna.

God översikt har i tidigare forskning nämnts som en brottsförebyggande faktor (Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000; Roncek &

Maier, 1991) och det hade Föreningsgatan och Drottninggatan. Gatorna hade en god sikt över utan skymmda ytor från vegetation eller andra objekt. Medan halva Kungsgatan delades av S:t Paulikyrkan samt hade tät vegetation vid vissa platser.

Oordning

Faktorn oordning har en koppling till den sociala kontrollen. När det råder en brist på social kontroll i ett område, kan detta ge karaktärer av en oordnad fysisk miljö (Sampson *et al.*, 1997). I och med detta kan platsen räknas som en brottsattraherande plats, då platsen signalerar liten grad av ägandeskap och omsorg (Brantingham & Brantingham, 2008).

Vad det gäller de tre gatorna hade alla liknande fysiska miljöer. Inga platser längs gatorna signalerar oordning i form av större sabotage. Kungsgatan och Drottninggatan hade endast enstaka objekt som var nedklottrade eller hade graffitimålningar. Dock gav ödetomten intill Drottninggatan ett intryck av en icke omhändertagen plats. Föreningsgatan visade inga tecken på oordning i den fysiska miljön.

Utifrån teorin borde Rörsgästaden ha karaktärer av en oordnad fysisk miljö med tanke på bristen av social kontroll i området. Observationerna och resultatet av områdesundersökningen från 2012 (Ivert *et al.*, 2013) visar att detta inte stämmer vad det gäller fysiska tecken i miljön.

Service

Utifrån vad som nämndes tidigare under rubriken *översiktlighet* i teorin så kan välbesökta platser vara brottsförebyggande genom att vara övervakade av många ögon. Men för att en plats ska bli välbesökt understryker Jacobs (1961) vikten av att ge människor anledningar att visats just där. Det kan vara lekplatser eller andra mötesplatser men vad Jacobs lägger mest tyngd på är ett serviceutbud med öppningstider under stora delar av dygnet.

De tre gatorna hade olika stort serviceutbud. Föreningsgatan var den gata med störst serviceutbud med ett flertal restauranger, caféer, blomsterhandlare, mataffär med flera. Under alla platsbesök var Föreningsgatan välbesökt och besökarna använde serviceutbudet. Kungsgatan erbjöd ett mindre serviceutbud, med bland annat restauranger, ett café och en konstatelje. Under platsbesöken var intrycket att serviceutbudet inte var välanvänt av besökare. Drottninggatan var den gata med lägst mängd serviceverksamheter och som även hade låg mängd besökare. Alla gators serviceutbud hade liknande öppningstider, det vanligaste öppningstiderna var klockan 10-17 med undantag från vissa restauranger som hade öppet till klockan 23.00.

Tidigare forskning visar två sidor av servicens inflytande på våldsbrott. Ena sidan talar för hur service ökar gångtrafiken och den naturliga övervakningen (Donovan & Prestemon, 2012) medan den andra styrker det negativa inflytandet av service med alkoholförsäljning (Schweitzer *et al.*, 1999; Roncek & Maier, 1991;

Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000; Toomey *et al.*, 2012). Inga av gatorna hade barer och de verksamheterna med alkoholförsäljning var inte öppna längre än till 23.00. Detta gör att Rörsjöstaden blir ett folktomt område under nätterna. Dock i närheten av området finns brottsbelastade gator och torg med ett flertal nattklubbar och barer som kan ha ett inflytande på mängden våldsbrott. Till exempel Bergsgatan med 21 våldsbrott, Stortorget med 11 våldsbrott och Gustav Adolfstorg med 10 våldsbrott.

Service i olika former, till exempel shoppingcentrum eller serviceverksamheter med alkoholförsäljning anses vara brottsgenererade platser (Brantingham & Brantingham, 2008). I denna kategori inkluderas även busshållplatser och andra kollektivtrafik stopp (Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000). Rörsjöstaden har ett flertal busshållplatser för både stadsbussar samt regionbussar. Längs Föreningsgatan finns tre busshållplatser (se figur 5 på sidan 34) och Drottninggatan har två (se figur 4 på sidan 33). Värnhemstorget som ligger i slutet av Rörsjöstaden är en stor trafiknod för kollektivtrafik i Malmö (se figur 2 på sidan 31) som dessutom har haft 17 våldsbrott, samt Amiralsgatan som finns i början på Rörsjöstaden har ett flertal busshållplatser.

Vegetation

Tidigare forskning har påvisat ett samband mellan mängden vegetation och antalet våldsbrott. På platser med stor mängd vegetation sker färre brott (Kuo & Sullivan, 2001; Wolfe & Mennis,

2012), då forskare menar på att gröna miljöer har en psykologisk lugnande effekt samt attraherar människor och aktivieter som därmed bidrar till den naturliga övervakningen (Hartig *et al.*, 1991; Coley *et al.*, 1997). Detta är motstridigt mot denna studie där Kungsgatan är den gata med mest vegetation samtidigt med flest antal brott (17 våldsbrott) jämfört med de andra gatorna (10 respektive 2 våldsbrott).

Dock vad som måste tas i åtanke är hur andra forskningstudier har påvisat ett samband mellan vegetationens utformning och antalet våldsbrott. Större träd samt gatuträd är relaterade till lägre brott medan mindre träd intill byggnader är relaterade till ökade antal brott (Donovan & Prestemon, 2012; Gilstad-Hayden *et al.*, 2015). I detta fall går det att relatera båda påståendena till alla tre gator. Kungsgatan samt Föreningsgatan är de två gator som har haft flest våldsbrott och de har höga gatuträd samt tätt buskage på vissa platser som kan skymma sikten från fönsteret. Som tidigare nämnts är god sikt över offentliga ytor viktiga i brottsförebyggande syfte, då skymda ytor ger möjlighet till oövervakade brottsliga handlingar (Michael & Hull, 1994; Loukaitou-Sideris *et al.*, 2000).

Drottninggatan med lägst antal våldsbrott, har enstaka ytor av buskage samt gatuträd längs med kanalen samt intill Kronofogden som skymmer delvis en mindre del av gatan.

Med tanke på att studien utförts under hösten bör träden inte vara ett problem på grund av att trädskronorna inte är täta, dock var buskarna det. Möjligtvis under sommaren kan vegetation ha ett större inflytande på våldsbrott.

Belysning

Forskning är kluvna var det gäller belysningens betydelse i brottsförebyggande syfte. Hälften av resultaten pekar på att ökad belysning inte har någon påverkan på brottslighet, medan de resterande forskningsstudierna framför att förbättrade ljusförhållandena är en del av lösningen. Dock nämner forskarna hur andra faktorer som till exempel social kontroll och naturlig övervakning måste samspela med belysningen för att vara brottsförebyggande (Welsh & Farrington, 2002, 2009; Donovan & Prestemon, 2012).

Vad det gäller belysning på alla tre huvudgator var det inte mycket som skiljde dem åt. Alla tre gator var väl belysta utan ytor som var mer eller mindre mörka.

Sammanfattning av analysen

I figur 6 redogörs analyserna av gatornas status vad det gäller de faktorer som har ett inflytande på våldsbrott. Grönt står för bra, gult står för medel och rött står för dåligt.

- Utifrån figur 6 går det att tyda att kontroll är en bristande faktor i Rörsjöstaden. Under platsbesöken gavs uppfattningen att alla gatorna hade en låg social kontroll, där endast enstaka observationer gjordes av människor som stannade till och pratade. Denna uppfattning bekräftades av områdesundersökningen (Ivert *et al*, 2013). Vad det gäller ägandeskap och territorialitet i den fysiska miljön gav Föreningsgatan ett bättre intryck.
- Faktorn översiktlighet innebär god sikt över platsen, vilket alla studiens gator hade, samt människors ögon och närvaro i den fysiska miljön som ger en naturlig övervakning. Kungsgatan och Föreningsgatan var välbesökta av fotgängare och hade många bostadshus, därför gavs ett godkänt betyg. Medan Drottninggatan var en bildominerad gata med få fotgängare, som minskar den naturliga övervakningen. Bristen på bostäder längs gatan påverkar även betyget negativt.
- Alla gator var i ordning utan större sabotage och därför fick Kungsgatan och Föreningsgatan godkänt. Intill Drottninggatan ligger däremot en ödetomt som ger intrycket av en icke omhändertagen plats. Därför får gatan ett medelbetyg.
- Serviceutbudet var varierande mellan de tre gatorna, i ett större perspektiv gav Rörsjöstaden ett gott intryck. Med tanke på ett brett serviceutbud utspritt mellan de tre gatorna har detta ett inflytande på fotgängarnas rörelsemönster i området. Föreningsgatan fick ett godkänt betyg eftersom platsbeöken gav intrycket att serviceutbudet var välanvänt samt visade en territorialitet. Medan Drottninggatan och Kungsgatan hade enstaka butiker och restauranger, men båda gatornas serviceutbud var inte välanvända under platsbesöken.
- Vegetationen på Drottninggatan och Föreningsgatan var liknande, med gatuträd längs med byggnaderna och i refugen. Kungsgatan har en parkliknande allée med höga träd och buskage. Men med tanke på studiens årstid har vegetationen möjligtvis inte lika stort inflytande som det hade haft under vår och sommar.
- Alla gator hade god belysning och fick därmed godkänt.

Faktor → Gata ↓	Kontroll	Översiktlighet	Oordning	Service	Vegetation	Belysning	Antal våldsbrott
Kungsgatan							17
Föreningsgatan							10
Drottninggatan							2

Figur 6 visar en sammanfattning av analysens reflektioner.

Diskussion och reflektion

Reflektioner över resultatet

Resultatet i figur 6 visar att analysen av gatornas bra och dåliga förutsättningar inte sammanfaller med teorins förutsägelse om den fysiska miljöns inflytande på våldsbrott.

Att **Kungsgatan** var den gata med högst antal våldsbrott (17 stycken) gjorde mig förvånad med tanke på att det är en omtyckt plats som många invånare besöker för rekreationssyfte. Gatan används som ett promenadstråk med inslag av lekplatser, statyer och arrangerade rabatter. Den gröna miljön, trots studiens årstid, och dessa aktivitetspunkter gör Kungsgatan till en harmonisk och trevlig gata och det sista som förväntas är en av Malmös högst brottsbelastade gator (se bilaga 2). Vad som även gör resultatet intressant är hur promenadstråket och aktivitetspunkterna bidrar till många fotgängare på Kungsgatan, både under dagen och kvällen. Därmed finns det en naturlig övervakning på gatan och detta bör vara tillräckligt avskräckande för förbrytare och agera som en brottsförebyggande faktor.

Därefter kom **Föreningsgatan** i antal våldsbrott (10 stycken), trots att denna gata har bäst förutsättningar enligt teorins förutsägelser. En gata med ett brett serviceutbud som signalerade ägandeskap och territorialitet, samt bidrog till en välbesökt gata under dagar och kvällar. Även här borde den naturliga övervakningen varit brottsförebyggande. Men med tanke på att Föreningsgatan mestadels bestod av serviceverksamheter samt hade ett flertal hållplatser för kollektivtrafik går det att förstå att gatan kan vara en brottsgenererande plats.

Drottninggatan hade lägst antal våldsbrott (2 stycken), vilket är intressant med tanke på att gatan har sämre förutsättningar jämfört med Kungsgatan och Föreningsgatan. Drottninggatan var ofta folktom, hade ett fåtal bostadshus och få verksamheter som dessutom hade korta öppettider, vilket minskar den naturliga övervakningen. Vad som bidrar ytterligare till gatans nackdel är den intilliggande ödetomten som ger ett intryck av icke omhändertagen plats. Utifrån teorins förutsägelser är denna gata mest sårbar för oövervakade brottshandlingar. Med tanke på de dåliga förutsättningar som Drottninggatan har, är det förvånadsvärt att det inte fler brott sker här.

Det är intressant att se hur Kungsgatan och Föreningsgatan har bra förutsättningar i den fysiska miljön, samtidigt är det de gatorna med högst antal våldsbrott. Medan Drottninggatan har sämre förutsättningar och lägst antal våldsbrott. Utifrån resultatet uppstår en fundering, som kan vara en förklaring till resultatet. Att det är så enkelt som att när många människor befinner sig på en plats, ökar sannolikheten att brott sker. Eftersom Kungsgatan och Föreningsgatan är välbesökta och har flest våldsbrott medan Drottninggatan har få fotgängare och där har minst antal våldsbrott skett. Detta kan förklaras som tidigare har nämnts i teorin om brottsgenererade platser, där brott sker när förbrytare och offers rörelsemönster överlappas vid samma aktivitetspunkter (Brantingham & Brantingham, 2008). En bidragande faktor till detta mönster kan dessutom vara det faktum att gatorna befinner sig mellan andra brottsgenererande platser; Södra Förstadsgatan (13 våldsbrott) och Värnhemstorget (17 våldsbrott) som är

shoppingområden med många hållplatser för kollektivtrafik. Detta bidrar till ett ökat flöde av människor på närliggande gatorna.

Efter denna insikt börjar funderingar gå om hur stort inflytande de mindre detaljerna i den fysiska miljön har på våldsbrott? Hur stort inflytande har till exempel signalering av ägandeskap eller vegetation, jämfört med stadsstrukturen och brottsbelastade noders inflytande på andra platser?

Detta är viktiga tankegångar, men teorin kan ändå gälla för andra platser även om så inte var fallet i Rörsjöstaden. En orsak till varför teorin och resultatet skiljer sig i detta arbete kan bero på att teorin är mestadels baserad på studier i bostadsområden. Med tanke på att Rörsjöstaden är ett centralt område blandat med bostäder, service och andra verksamheter, har detta område andra omständigheter än ett renodlat bostadsområde.

En annan förklaring till skillnaden mellan arbetets teori och resultat kan bero på att teorikapitelt är främst baserad på forskning från USA och England. Dessa länder har andra lagar, regler, stadsstrukturer och möjligtvis mer eller mindre sociala problem som skapar en annan situation jämfört med hur det är i Sverige.

Vad det gäller den sociala aspekten i detta arbete var tanken att studera ett område med en högre socioekonomisk status. Då förutfattningen var att den fysiska miljön kanske spelar en större roll vad det gäller inflytande på våldsbrott. Jämfört med de lägre socioekonomiska områdena där andra faktorer, till exempel den sociala problematiken, har ett större inflytande på våldsbrott.

Fast Rörsjöstaden är ett område med högre socioekonomisk status (Malmö stad, 2015a) och vanligtvis inte anses ha sociala problem, är området ändå präglad av en låg nivå av social kontroll (Ivert, *et al*, 2013). Detta kan mycket väl ha med det faktum att Rörsjöstaden är ett centralt och välbesökt område med offentliga miljöer, som gör det svårt för boende att känna ett ansvar utanför byggnadens gränser. I detta fall med Rörsjöstaden kan det vara så att två faktorer som är brottsförebyggande var försig, kan ha en motverkande effekt till varandra. Till exempel en välbesökt plats har ett positivt inflytande på den naturliga övervakningen. Men när många individer använder de offentliga ytor, kan detta ha ett negativt inflytande på de boendes känsla av social kontroll och ägandeskap utanför husens portar och ingen territorialitet uppstår.

Trots att studiens resultat inte sammanfaller med teorins förutsägelse om den fysiska miljöns inflytande på våldsbrott är det ändå viktigt att ha faktorerna i åtanke. Även om anledningen till att brott sker har en djupare psykologisk förklaring, kan faktorer i den fysiska miljön förebygga brott (Clarke, 2008). Därför är det viktigt att ha detta i åtanke som framtida stadsplanerare eller landskapsarkitekt.

Vad som är viktigt att förstå är platsens omständigheter innan det läggs fokus på de mindre detaljerna i den fysiska miljön. Både vad det gäller omkringliggande områdets inflytande samt ifall sociala problem existerar i området. Även om teorin inte sammanföll med arbetets resultat, så har arbetet varit en viktig lärdom.

Reflektioner över metodvalen

Ämnet

Att studera relationen mellan människa och miljö är relativt nytt ämne för mig, då jag har läst två kurser inom ämnet på Alnarp. I en kombination av att ämnet dessutom behandlar kriminologi gör att jag från början inte hade en fullständig kunskapsgrund för ämnet. Dock anser jag att under arbetets gång har jag fått en större förståelse för ämnet och ser tydliga samband mellan den fysiska miljöns koppling till brottsändelser.

Litteraturstudien

Litteraturstudien nämner många faktorer, ändå har många liknande faktorer slagits samman under en rubrik för att skapa en innehållsrik text. Teorin blev därmed mer bred än djupgående. Men under skrivandets gång har jag insett hur faktorerna i arbetets teori samspelar med varandra och tillsammans ger en ökad förståelse för den fysiska miljöns inflytande på människor.

Vad som tidigare nämnts om möjliga orsaker till varför arbetes teori och resultat inte sammanfaller är:

- Teorin är främst baserad på forskning från USA och England. Dessa länder har andra lagar, regler, stadsstrukturer och möjligtvis mer eller mindre sociala problem som skapar en annan situation jämfört med hur det är i Sverige.
- Teorin är främst baserad på studier i bostadsområden. Med tanke på att Rörslöjstaden är ett centralt område blandat

med bostäder, service och icke kommersiella verksamheter, har detta område andra omständigheter än ett renodlat bostadsområde.

GIS-analysen

Bearbetningen av brottstatistiken och GIS-analysen anser jag var lyckad, trots att jag inte fick tillgång till exakta koordinater var våldsbrotten hade skett. Jag fick fram ett resultat i form av brottskartan (se figur 1) och detta har gett mig nya insikter om vissa platser i Malmö.

Platsbesöken

Inför platsbesöken gjordes ett protokoll för att använda som ett hjälpmedel (se bilaga 3). Detta hjälpmedel var mycket användbart. Metodvalen platsbesök och observationer hade dock vissa begränsningar, bland annat när det gällde undersökningen av boende eller verksammas sociala kontroll. Ett fåtal gånger observerades människor som stod och pratade eller samlades i grupper, men det var svårt att tyda ifall de var boende eller besökare i området.

En enkätundersökning hade möjligtvis varit ett bra sätt att fördjupa och komplettera informationen om den sociala kontrollen i Rörslöjstaden. Varför jag inte valde att utföra en enkätundersökning handlar om att tanken var att endast observera gatornas fysiska miljö och människornas beteende. Därmed blev

områdesundersökningen från 2012 (Ivert *et al*, 2013) ett komplement till detta arbete. Där resultat om den sociala kontrollen i Malmös delområden redan fanns.

Något som kan ha påverkat resultatet av platsbesöken kan vara det faktum att många polisbilar patrullerade på gatorna. Under ett platsbesök observerades minst åtta polisbilar. Detta var i perioden när många terrorattacker skedde runt om i världen och samtidigt pågick romernas bosättning och demonstration vid Stadshuset, 100 meter från observationspunkten.

Slutsats

Gatorna Kungsgatan, Föreningsgatan och Drottninggatans förutsättningar sammanfaller inte med teorins förutsägelser om de faktorerna med ett inflytande på mängden våldsbrott. Kungsgatan och Föreningsgatan har bra förutsättningar i den fysiska miljön men har högst antal våldsbrott. Medan Drottninggatan har sämre förutsättningar och lägst antal våldsbrott.

Landskapsarkitektens roll inom ämnet

Genom detta arbete har jag lärt mig att förstå vilka miljöer och stadsstrukturer som kan göra platser mer eller mindre sårbara för brott. Samt hur en landskapsarkitekt kan arbeta med brottsförebyggande planering utan att tillämpa de traditionella åtgärderna. De faktorer som har presenterats i detta arbete är intressanta vinklar på hur en stad kan vara brottsförebyggande. Många av de faktorerna i arbetets teori har även inflytande på andra aspekter i samhället, till exempel den upplevda tryggheten.

En annan lärdom jag tar med mig efter detta arbete är hur viktigt det är att ha en förståelse för platsens omständigheter, innan några förändringar sker på platsen. Varje val jag gör som planerare har en konsekvens, därför är det viktigt att först ha en förståelse för vilket inflytande den fysiska miljön har.

Vidare studier

Det hade varit intressant att göra ett arbete där en jämförelse görs mellan två länders situation. Som jag nämnde tidigare i arbetet är det möjligt att situationerna skiljer sig mellan Malmö och i de städer forskningen är baserad på. Därmed hade det varit intressant att undersöka skillnaderna mellan två brottsbelastade städers fysiska miljöer, stadsstrukturer och regler.

En annan studie som hade varit intressant att arbetar vidare på är brottsförebyggande åtgärder i den fysiska miljön. Där brottsstatistik analyseras innan och efter åtgärder görs i den fysiska miljön.

REFERENSLISTA

Böcker

Bell, Paul, Greene, T. C., Fisher, J. D., & Baum, A.

(2001). *Environmental psychology*. Femte utgåvan. Belmont, CA: Wadsworth.

Brantingham, Paul & Brantingham, Patricia (2008) Crime pattern theory. I Wortley, Richard & Mazerolle, Lorraine. (red.) (2011) *Environmental criminology and Crime analysis*. Andra utgåvan. New York: Routledge. S.78-93

Clarke, Ronald V. (1997) Situational crime prevention: successful case studies. Andra utgåvan. New York: Harrow and Heston

Clarke, V. Ronald (2008) Situational crime prevention. I Wortley, Richard & Mazerolle, Lorraine. (red.) (2011) *Environmental criminology and Crime analysis*. Andra utgåvan. New York: Routledge. S. 178-194

Cozens, Paul (2008) Crime prevention through environmental design. I Wortley, Richard & Mazerolle, Lorraine. (red.) (2011) *Environmental criminology and Crime analysis*. Andra utgåvan. New York: Routledge. S. 153-177

Crowe, Timothy D. (2000) Crime prevention through environmental design: applications of architectural design and space management concepts. Andra utgåvan, National Crime prevention institute: University of Louisville

Francis, Mark (1989) *Control as a Dimension of Public-Space Quality*. I Irwin Altman och Ervin H. Zube (red.) (1989) Public Places and Spaces. New York: Plenum Press. S. 147-172.

Newman, Oscar (1976) Design guidelines for creating defensible space. Washington, D.C. National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, Law Enforcement Assistance Administration, U.S. Dept. of Justice

Newman, Oscar (1996) Creating Defensible Space. U. S Department of Housing and Urban Development Office of Policy Development and Research. Darby: Diane publishing

Skogan, Wesley G. (1990) Disorder and Decline. Crime and the spiral of decay in American neighborhoods. New York: Free Press.

Taylor, Ralph. B. (1988) Human Territorial Functioning: An Empirical Evolutionary Perspective on Individual and Small Group Territorial Cognitions, Behaviors, and Consequences. New York: Cambridge University Press.

Wood, Elizabeth (1961) *Housing design: a social theory*. New York: Citizens' Housing and Planning Council of New York.

Wortley, Richard & Mazerolle, Lorraine (2008) Environmental criminology and crime analysis: situating the theory, analytical approach and application. I Wortley, Richard & Mazerolle, Lorraine. (red.) (2011) *Environmental criminology and Crime analysis*. Andra utgåvan. New York: Routledge. S. 1-18

Wortley, Richard & Mazerolle, Lorraine. (red.) (2011) Environmental criminology and Crime analysis. Andra utgåvan. New York: Routledge.

Artiklar

Brower Sidney, Dockett Kathleen, Taylor, Ralph B. (1983) Residents' perceptions of territorial features and perceived local threat. *Environment and Behavior*, 15 (4): 419-437

Coley Rebekah Levine, Sullivan William C. and Kuo Frances E. (1997) Where Does Community Grow? The Social Context Created by Nature in Urban Public Housing. *Environment and Behavior*, 9(4): 468 – 494

Cozens, Paul (2002) Sustainable urban development and crime prevention through environmental design for the British city. Towards an effective urban environmentalism for the 21st century. *Cities*, 19(2): 129-137

Desyllas, Jake, Connolly Philip, Hebbert Frank (2003) Modelling natural surveillance. *Environment and Planning B: Planning and Design* 30: 643-655.

Donovan, Geoffrey & Prestemon, Jeffrey (2012) The Effect of Trees on Crime in Portland, Oregon. *Environment and Behavior*, 44(1): 3–30.

Farrington, David & Welsh, Brandon (2002) Improved street lighting and crime prevention, *Justice Quarterly*, 19(2): 313-342

Farrington, D. & Welsh, B., (2009). Making public places safer: Surveillance and crime prevention. New York, NY: Oxford University Press.

Gilstad-Hayden Kathryn, Wallace Lori, Ickovics Jeannette, Carroll-Scott Amy, Meyer Spencer Barbo Sarah, Murphy-Dunning Colleen (2015) Research note: Greater tree canopy cover is associated with lower rates of both violent and property crime in New Haven, CT. *Landscape and Urban Planning*, 143: 248-253

Hartig, T., Mang, M., & Evans, G. W. (1991) Restorative effects of natural environment experience. *Environment and Behavior*, 23(1): 3-26.

Kelling, George L., & Wilson, James Q. (1982) Broken Windows - The police and neighborhood safety. Mars, *The Atlantic*: 1-9.

Kuo, Frances & Sullivan, William (2001) Environment and crime in the inner city. Does vegetation reduce crime? *Environment and behavior*, 33(3): 343-367

Liggett, Robin S., Loukaitou-Sideris Anastasia, Iseki Hiroyuki (2001) Bus Stop - Environment Connection: Do Characteristics of the Built Environment Correlate with Bus Stop Crime? *Transportation Research Record*, 01-0441: 20-27

Listerborn, Carina (2002) Trygg stad: diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik. Göteborg: Chalmers University of Technology

Loukaitou-Sideris Anastasia, Liggett Robin, Hiroyuki Iseki & Thurlow, William (2000) Measuring the effects of built environment on bus

stop crime. *Environment and Planning B, Planning and Design* 28: 255-280

Lundholm Lena, Haggård Ulrika, Möller Jette, Hallqvist Johan, Thiblin Ingemar (2013) The triggering effect of alcohol and illicit drugs on violent crime in a remand prison population: A case crossover study. *Drug and Alcohol Dependence*, 129(1-2): 110-115.

Michael, Sean. E. & Hull, Bruce (1994) Effects of vegetation on crime in urban parks. Interim report for the U.S. Forest Service and the International Society of Arboriculture: 1-49

Nasar Jack, & Fisher Bonnie (1993) Hot spots of fear and crime: A multi-method investigation. *Journal of Environmental Psychology*, 13(3): 187–206

Reynald, Danielle M. (2011) Factors associated with the guardianship of places: Assessing the relative importance of the spatio-physical and socio-demographic contexts in generating opportunities for capable guardianship. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, 48(1): 110-142.

Roncek, Dennis W. & Maier, Pamela A. (1991) Bars, blocks and crime revisited: linking the theory of routine activities to the empiricism of hotspots. *Criminology*, 29(4): 725-753

Shaffer, Garnett & Anderson, L. M. (1985) Perceptions of the security and attractiveness of urban parking lots. *Journal of Environmental Psychology*, 5(4), 311–323

Schweitzer, John H., Kim, June Woo & Mackin, Juliette R. (1999) The Impact of the Built Environment on Crime and Fear of Crime in Urban Neighborhoods, *Journal of Urban Technology*, 6(3): 59-73

Sampson, Robert J. & Raudenbush, Stephen W., Felton Earls. (1997) Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy. *Science* 277 (5328): 918-924

Taylor, Ralph. B., Gottfredson, Stephen. D., & Brower, Sidney (1984) Block crime and fear: Defensible space, local social ties, and territorial functioning. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 21(4): 303-331

Taylor, Ralph. B., Gottfredson, S. D., & Brower, S. (1981) Territorial cognitions and social climate in urban neighborhoods. *Basic and Applied Social Psychology*, 2: 289-303

Toomey, T. L., Erickson, D. J., Carlin, B. P., Lenk, K. M., Quick, H. S., Jones, A. M. and Harwood, E. M. (2012) The Association Between Density of Alcohol Establishments and Violent Crime Within Urban Neighborhoods. *Alcoholism, Clinical and Experimental Research*, 36: 1468–1473.

Wolfe, Mary K., & Mennis, Jeremy (2012) Does vegetation encourage or suppress urban crime? Evidence from Philadelphia, PA. *Landscape and urban planning*, 108(2-4): 112-122

Rapport

BRÅ (2000) Brottsförebyggande åtgärder i praktiken idéskrift.
Stockholm: Brottsförebyggandet rådet.

Gatukontoret (2012) Nulägesanalys - vad gör vi för fotgängare idag?
Bilaga till malmö stads fotgängarprogram 2012-2018. Malmö:
Malmö stad.

Gatukontoret (2014a) Malmö stads cykel-och mopedmängder.
Malmö Stad

Gatukontoret (2014b) Malmö stads trafikmängder. Malmö Stad

Ivert, Anna-Karin, Chrysoulakis, Alberto, Kronkvist, Karl, Torstensson
Levander, Marie (2013) Malmö områdesundersökning 2012- Lokala
problem, brott och trygghet. Malmö: Institutionen för kriminologi,
Malmö Högskola.

Malmö stadskontor (2008) Områdesfakta Rörsjöstaden. Avdelning
för strategisk utveckling, Malmö

Malmö stads kontor (2015) Befolkning per stadsområde, stadsdel,
delområde 2007-2014. Malmö stad: Avdelning Samhällsplanering.

Weisel, Deborah (2002) Burglary of Single-family Houses.
Department of Justice, Problem-Oriented Guides for Police Series
Guide No. 18.

Tidningsartikel

Lovén, Maria (2015) Cyklister får motorväg i stan. *Sydsvenskan*. 6
november. <http://www.sydsvenskan.se/malmo/cyklister-far-motorvag-i-stan/> (Hämtad 2015-11-27)

Webbsidor

Polisen (2015) Våldsbrott – lagar och fakta.
<https://polisen.se/Lagar-och-regler/Om-olika-brott/Valdsbrott/>
(2015-12-29)

Länsförsäkringar (2015) Grannar mot brott - ett effektivt nätverk.
<http://www.lansforsakringar.se/skane/om-oss/hallbarhet/samhallsengagemang/kunskap-okar-tryggheten/grannar-mot-brott/> (2015-10-31)

Gentili, Bo (2011) Drottninggatan och Kungsgatan
<http://malmo.se/Kultur--fritid/Kultur--noje/Arkiv--historia/Kulturarv-Malmo/A-D/Drottninggatan.html> (2015-11-25)

Malmö stad (2015a) Statistikunderlag för Malmö 2007 – 2014.
<http://malmo.se/Kommun--politik/Statistik.html> (2015-11-25)

Malmö Stadsbyggnadskontor (2014) Statistik på karta
<http://kartor.malmo.se/statistikkarta/> 2015-11-25

Malmö stad (2015b) Malmö i korta drag.
<http://malmo.se/download/18.5f3af0e314e7254d70e705e7/1443766543720/Malm%C3%B6+i+korta+drag++151002.pdf> 2015-11-25)

Alla fotografier och kartor har gjorts av Jannike Tingsmark.

BILAGOR

BILAGA 1

	Naturlig övervakning	Folkliv	Serviceutbud, Nattliv, Aktiviteter	Oordning	Flerfamiljshus	God översikt	Social kontroll/territorialitet	Vegetation	Belysning	Tydliga gränser mellan privat och offentligt
Jacobs	x	x				x	x		x	x
Newman					x		x			x
Schweitzer <i>et al.</i>	x		X							
Loukaitou-Sideris, <i>et al.</i>		X	X	X	X	x				
Skogan				x						
Sampson & Raudenbush				x			x			
Roncek & Maier			X							
Kuo & Sullivan								x		
Crowe	x			x			x		x	
Brantingham & Brantingham		x	x	x						
Kelling & Wilson				x			x			
Wood	x	x			x	x				
Cozens	x						x		x	x
Clarke									x	
Coley <i>et al.</i>	x							x		
Hartig <i>et al.</i>								x		
Brower <i>et al.</i>							x			
Gottfredson, & Brower							x			
Reynald				x			x			

Weisel	x									
Donovan & Presetmon	x	x	x					x	x	

Toomey et al			x							
Michael & Hull								x		
Wolfe & Mennis								x		
Gilstad-Hayden <i>et al</i>								x		
Welsh & Farrington									x	
Taylor et al,				x			x			
Desyllas et al	x									

BILAGA 2

Gata	ANTAL BROTT
ADLERFELTS VÄG	4
AGNESFRIDSVÄGEN	2
AHLMANSGATAN	3
ALMBACKSGATAN	2
ALMEDALSGATAN	1
ALMTORGET	1
ALMÅSAVÄGEN	1
AMIRALSGATAN	19
ANNELUNDSGATAN	2
ANNEBERGSGATAN	1
ANNETORPSVÄGEN	1
APOTEKSGATAN	1
ARENAGATAN	1
AUGUSTENBORGSGATAN	8
AXEL DANIELSSONS VÄG	1
BALTISKA VÄGEN	2
BALTZARSGATAN	2
BANERSKAJEN	2
BANGATAN	3
BARKGATAN	4
BEIJERS PARK	3
BELLEVUEVÄGEN	1
BENNETS VÄG	17
BERGSGATAN	21
BERIDAREGATAN	1
BLEKINGSBORGSGATAN	1
BLÅBÄRSGATAN	1
BJÖRNEBORGSGATAN	1
BJÖRKBOGATAN	1
BOTILDENBORGSSTIGEN	1
BOTILDENBORGSVÄGEN	1

	ANTAL BROTT
BRAGEGATAN	2
BRANTEVIKSGATAN	2
BROGATAN	1
BRUKSGATAN	1
BROBYGATAN	1
BORRGATAN	2
CARL GUSTAFS VÄG	3
CELSIUSGATAN	3
CENSORGATAN	1
CENTRALPLAN	14
CLAESGATAN	7
CYPRESSVÄGEN	2
DALHEMSGATAN	1
DAMMFRIVÄGEN	3
DAVIDSHALLSGATAN	2
DAVIDSHALLSTORG	2
DELSJÖGATAN	2
DICKSONS VÄG	2
DJÄKNEGATAN	1
DOCENTGATAN	8
DROTTNINGGATAN	2
EHRENSVÄRD SGATAN	1
ENSKIFTESHAGEN	3
EMILSTORPSGATAN	1
ELLSTORPSPARKEN	3
EKGATAN	1
ERIC PERSSONS VÄG	4
ERIKSFÄLTSGATAN	17
ERIKSLUSTVÄGEN	1
ESLÖVSGATAN	1
FALSTERBOGATAN	8

FLENSBURGSGATAN
 FLODGÅNGEN
 FLÄKTGATAN
 FORTUNAVÄGEN
 FOSIE VÄGEN
 FOLKETS PARK
 FRICKSGATAN
 FRIISGATAN
 FRÖLICH VÄG
 FÅGELBACKSGATAN
 FÖRENINGSGATAN
 GARNISONSPLANTERINGEN
 GASVERKSGATAN
 GRANGATAN
 GRÅBRÖDERSGATAN
 GULLVIKSGATAN
 GUSTAV ADOLFS TORG
 GUSTAV MÖLLERS GATA
 GYLLEBOGÅNGEN
 GYMNASISTGATAN
 GÅNGLÅTSVÄGEN
 GÖRAN OLSGATAN
 HAGSTORPSGATAN
 HALLINGSGATAN
 HALLSTORPSPARKEN
 HANDELSGATAN
 HASSELGATAN
 HELENEHOLMSPARKEN
 HELENETORPSGATAN
 HELENEHOLMSSTIGEN
 HELENETORPSGÅNGEN
 HELSINGBORGSGATAN
 HERMODSDALSTORGET
 HJORTTACKEGATAN
 HORNYXEGATAN

1
 1
 1
 3
 6
 6
 2
 15
 2
 1
 10
 1
 1
 1
 3
 1
 10
 3
 1
 1
 4
 1
 1
 1
 8
 1
 1
 1
 1
 3
 2
 1
 2
 1
 1

HORNSGATAN
 HUMANISTGATAN
 HUSIE KYRKOVÄG
 HYACINTGATAN
 HYLLIE KYRKOVÄG
 HYLLIE STATIONSVÄG
 HYLLIE STATIONSTORG
 HYLLIEVÅNGSVÄGEN
 HYLLIE BOULEVARD
 HÅLSJÖGATAN
 HÅRDS VÄG
 HÖGAHOLMSSTIGEN
 IDABORGSGATAN
 INDUSTRIGATAN
 INGA MARIE NILSSONS GATA
 ISBERGS GATA
 JAN WALDENSTRÖMS GATA
 JESUSPARKEN
 JOHN ERICSSONS VÄG
 JUSTINSGATAN
 JÄGERSROVÄGEN
 JÖNS RISBERGSGATAN
 JÖRGEN KOCKSGATAN
 KALENDEGATAN
 KANTATGATAN
 KAPELLPLAN
 KAPTENSGATAN
 KARLSHAMNSGATAN
 KARLSKRONAPLAN
 KASINOGATAN
 KATRINETORP
 KATTARPSTORGET
 KATTSUNDSGATAN
 KILIAN ZOLLSGATAN
 KIVIKSGATAN

2
 1
 3
 5
 1
 2
 1
 4
 7
 4
 9
 1
 4
 11
 1
 1
 1
 4
 1
 2
 2
 1
 4
 6
 2
 1
 2
 1
 1
 1
 1
 1
 1
 1

KLAGSHAMNSVÄGEN	4	LORENSBORGSGATAN	3
KLARAGATAN	1	LOTSKAJEN	2
KLUBBEGATAN	1	LUGNA GATAN	7
KLÅGERUPSVÄGEN	2	LUNDAVÄGEN	12
KOLLEGIEGATAN	5	LÖNNGATAN	5
KOMPANIGATAN	1	MAGISTRATSPARKEN	2
KOMPASSGATAN	1	MALMBORGSGATAN	1
KORSGATAN	1	MALMGATAN	1
KONSULTGATAN	2	MALMÖHUSVÄGEN	1
KORALGATAN	1	MARGARETAPAVILJONGEN	1
KORNETTSGATAN	2	MARIAGATAN	3
KRISTIANSTADSGATAN	7	MARIEDALSPARKEN	1
KROKSBÄCKSSTIGEN	1	MARIEDALSVÄGEN	6
KRONETORPSGATAN	7	MELLANBÄCKSGÅNGEN	1
KROSSVERKSGATAN	1	MONBIJOUGATAN	5
KULLADALSGATAN	1	MOBÄCKSGATAN	1
KUNG OSCARS VÄG	2	MUNKHÄTTEGATAN	15
KUNGSGATAN	17	MUSKETÖRGATAN	3
KUNGSÖRNSGATAN	1	MÖLLEDALSGATAN	2
KUNGSPARKEN	1	MÖLLEVÅNGSGATAN	8
KÄRLEKSGATAN	2	MÖLLEVÅNGSTORGET	10
KÖPENHAMNSVÄGEN	1	NEPTUNIGATAN	2
KÖPMANSGATAN	2	NIKOLAIGATAN	6
LANTMANNAGATAN	6	NILS MÅNSSONS VÄG (BUNKEFLO)	1
LILLA NYGATAN	2	NOBELTORGET	4
LILLA TORG	4	NOBELVÄGEN	8
LIMHAMNSGÅRDENS ALLE	2	NORDENSKIÖLDSGATAN	2
LIMHAMNSVÄGEN	1	NORDLINDS VÄG	2
LINDGATAN	2	NORNEGATAN	2
LINDÄNGELUND	3	NORRA BULLTOFTAVÄGEN	2
LINDÄNGSPLAN	5	NORRA GRÄNGESBERGSGATAN	10
LINDÄNGSSTIGEN	2	NORRA PARKGATAN	14
LINDÄNGSVÄGEN	1	NORRA SKOLGATAN	2
LINNEGATAN	5	NORRBÄCKSGATAN	2
LOKGATAN	2	NORRTÅLJEGATAN	1

NOVISGATAN	1	RONNEBYGATAN	1
NUMMERSJUVÄGEN	1	ROSLINS VÄG	1
NYDALATORGET	6	ROSENGÅRD CENTRUM	3
NYDALAVÄGEN	2	RUNDELSGATAN	1
OLOFSBORGSGATAN	1	RUNGATAN	1
ORKESTERGATAN	2	RÖNNBLADSGATAN	3
ORMVRÅKSGATAN	3	RÖNNEHOLMSPARKEN	2
OSBYGATAN	2	RÖNNHAGEGATAN	1
PAULIBRON	1	RÖRSJÖPARKEN	3
PER ALBIN HANSSONS VÄG	8	SADELMAKAREBYN	1
PER WEIJERSGATAN	2	SALLERUPSVÄGEN	8
PERSBORGSGATAN	4	SANKT KNUTS VÄG	2
PILDAMMSPARKEN	9	SEGE PARKSGATAN	1
PILDAMMSVÄGEN	4	SEGEVÅNGSGATAN	1
PILGATAN	1	SERENADGATAN	3
PRODUCENTGATAN	1	SEVEDSGATAN	1
PROFESSORSGATAN	6	SIGTUNAGATAN	1
PROPELLERGATAN	1	SILVERVIKSGATAN	1
PROSTGATAN	1	SIMRISBANVÄGEN	1
PÅSKLILJEGATAN	1	SIMRISHAMNSGATAN	4
R F BERGSGATAN	1	SJÖBLADS VÄG	2
RABYGATAN	1	SKEPPSBRON	2
RANBERGAGATAN	1	SKILLINGGATAN	2
RASMUSGATAN	5	SKOMAKAREBYN	3
RAMELS VÄG	12	SKOMAKAREGATAN	1
REGEMENTSGATAN	9	SKRÄDDAREBYN	1
REGINAVÄGEN	1	SLOTTSPARKEN	3
REGISSÖRGATAN	2	SLOTTSGATAN	5
RIBERSBORGSSTRANDEN	2	SLUSSGATAN	1
RIBEVÄGEN	3	SLÖJDGATAN	1
RIPGATAN	1	SNAPPERUPSGATAN	1
RINGGATAN	2	SNÖDROPPSGATAN	3
RINGVÄGSSTIGEN	2	SMEDJEGATAN	1
RISEBERGAVÄGEN	1	SMEDJEKULLSGATAN	2
ROLFSGATAN	1	SOFIELUND SVÄGEN	5

SOLGATAN	3	THOMSONS VÄG	7
SORGENFRIVÄGEN	4	TILLYSBORGSVÄGEN	1
SPELMANSGATAN	1	TOMTEGATAN	1
SPÅNEHUSVÄGEN	2	TORNFALKSGATAN	5
SPÅNGATAN	13	TRELLEBORGSGATAN	1
SPÅRVÄGSGATAN	8	TRELLEBORGSVÄGEN	4
STADIONGATAN	6	TRIANGELN	4
STADT HAMBURGSGATAN	4	UDDEHOLMSGATAN	1
STAEEL VON HOLSTEINS VÄG	5	ULRICEDALSSTIGEN	1
STENKÄLLEVÄGEN	1	UTSIKTSVÄGEN	1
STENSJÖGATAN	3	VAGNMAKAREBYN	1
STORA NYGATAN	6	VATTENVERKSVÄGEN	5
STORMGATAN	1	VENDELSFRIDSGATAN	4
STORA VARVSGATAN	1	VIDEDALSSTIGEN	1
STORA TRÄDGÅRDSGATAN	1	VIDELDALS TORG	1
STORTORGET	11	VIDEDALSVÄGEN	4
STRÖMGATAN	1	VIMPELGATAN	1
STURKÖGATAN	1	VITEMÖLLEGATAN	3
STUDENTGATAN	1	VON LINGENS VÄG	3
STÅLKULEGATAN	1	VON ROSENS VÄG	6
SVEABORGS GATAN	1	VON TROILS VÄG	1
SÖDERGATAN	7	VOUGTS VÄG	3
SÖDERKULLAGATAN	6	VÄRNHEMSTORGET	17
SÖDERKULLASTIGEN	1	VÄSTERGATAN	1
SÖDERTORPSVÄGEN	1	VÄSTKUSTVÄGEN	2
SÖDERVÄRN	5	VÄSTRA HINDBYVÄGEN	10
SÖDERVÄRNSGATAN	2	VÄSTRA KATTARPSVÄGEN	1
SÖDRA BULLTOFTAVÄGEN	2	WACHTMEISTERS VÄG	1
SÖDRA FÖRSTADSGATAN	13	WEIBULLSGATAN	1
SÖDRA SKOLGATAN	3	WIDELLS VÄG	5
SÖDRA PARKGATAN	2	YSTADSGATAN	5
SÖDRA TULLGATAN	2	YSTADVÄGEN	11
SÖDRA VALLGATAN	1	YTTRE RINGVÄGEN	1
SÖRBÄCKSGATAN	7	ZENITHGATAN	9
TENORGATAN	1	ÅGATAN	1

ÄRTHOLMSVÄGEN	1
ÖGONBLICKSGATAN	1
ÖGÅRDSPARKEN	1
ÖSTRA BERNADOTTESGATAN	1
ÖSTRA FARMVÄGEN	7
ÖSTRA FÄLADSGATAN	1
ÖSTRA FÖRSTADSGATAN	1
ÖSTRA KANALGATAN	1

ÖSTRA KRISTINELUNDSVÄGEN	1
ÖSTRA KYRKOGRÅRDEN	1
ÖSTRA PROMENADEN	1
ÖSTRA RÖNNEHOLMSVÄGEN	2
ÖSTRA VARVSGATAN	2
ÖSTRA STATIONSGATAN	1
ÖSTRA STALLMÄSTAREGATAN	2

BILAGA 3

"Protokoll" för till platsobservationerna

Social kontroll/territorialitet

- Observera områdets besökare/boende/verksamma. Verkar det finnas en gemenskap? Hälsar invånarna på varandra?
- Hur ser rörelsemönstret ut? Används de offentliga ytorna?
- Finns det symboliska hinder? Entréer, skyltar som speglar privat egendom?
- Fysiska hinder? Ex. Staket, häckar
- Ifall det är ett bostadsområde: Hur är husens utformning? Flerfamiljshus? Många som delar de offentliga ytorna? Hur är indelningen av privat/semi-privat/offentliga ytor? Tydliga markeringar?

Oordning

- Hur välbehållen är den fysiska miljön? Välskött? Graffiti? Nedskräpning? Krossade fönster? Annan sabotage?
- Hur beter sig människorna på platsen?

Naturlig övervakning

- Vistas människor ute på platsen? Hur är folklivet? Välbesökt? Ödsligt?
- Hur är byggandernas fönster och entréer utplacerade? Bra sikt eller är de skymda? Nedrullade gardiner?
- Finns det något på platsen som möjligtvis kan vara attraherande för människorna? Bänkar, mötesplatser, staty?

- Finns det några speciella punkter på platsen som drar till sig mer eller mindre människor?

-

Service

- Erbjuder platsen en anledning att vistas där? Butiker, service, barer, nattklubbar? Vad är öppningstiderna?
- Används platsen på kvälls- och nattid?
- Hur är serviceutbudet lokaliserat? (Titta i ett större perspektiv)
- Hur rör sig människorna på platsen? Till fots, cykel, bil?

Vegetation

- Har platsen vegetation? Träd? Buskar?
- Vad är vegetationens utformning? Tät? Skapar skymda platser? Arrangerade rabatter? Genomsiktig?

Belysning

- Hur är belysningen på platsen?
- Var är bäst/sämst belysning?

